

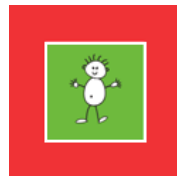
Pedagogisch beleidsplan

Montessori kinderopvang

2019

Ons bedrijfsprofiel:

Een mooi kleinschalig kinderdagverblijf/BSO met veel individuele aandacht voor de kinderen. Voor de ontwikkeling van het kind is een omgeving op kindermaat van belang. Ons Montessori kinderdagverblijf is één van de eerste kinderdagverblijven in Nederland, dat werkt op basis van de dr. Maria Montessori filosofie. Het is een sfeervol kinderdagverblijf. Kinderen worden hier begeleid op basis van het voornoemde concept. Het wil vooral voorwaardenscheppend zijn om de natuurlijke aanleg en zijnskwaliteiten van jonge kinderen te behouden en uit te laten groeien.

In de periode van 0 tot 6 jaar worden volgens allerlei onderzoeken de fundamenteen gelegd voor het latere leven van het kind. Wij zijn ons terdege bewust van het belang van die eerste levensjaren, waarin veel ontwikkeling plaats vindt. Wij willen als Montessori kinderdagverblijf/BSO een steentje bijdragen aan de toekomst van het jonge kind. Wij gaan er vanuit dat ieder kind de drang in zich heeft om zich te ontwikkelen, maar ieder kind doet het in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier, afhankelijk van aanleg en temperament. De houding van de begeleidster moet daarom terughoudend, observerend en ondersteunend zijn. De voorbeeldfunctie is heel belangrijk. Onze houding gaat uit van het motto: 'help mij het zelf te doen'.

Om dit bij de kinderen te bereiken, vinden we een aantal dingen belangrijk:

- Een zorgvuldig voorbereide omgeving;
- Verzorging in een groep met kinderen van verschillende leeftijden;
- Enthousiast, goed opgeleid en ervaren personeel;
- Een sfeer van aandacht voor elkaar;
- Warmte speelsheid en plezier;
- Een ontmoetingsplek waar ook ouders zich gehoord en ondersteund weten.

Wij nodigen u van harte uit om eens plaats te nemen aan onze keukentafel voor meer informatie en voor een kopje koffie.

Inhoud

Pedagogisch beleidsplan	0
Montessori kinderopvang.....	0
2019.....	0
Inleiding.....	5
Maria Montessori	5
Het beleidsplan.....	5
Het Montessoriconcept in schema	0
Het kind in ons kinderdagverblijf en BSO	0
Ontwikkelingskenmerken van het kind volgens Montessori in vogelvlucht.....	0
Montessori's uitgangspunten met betrekking tot het kind	1
Hoe wij deze uitgangspunten in ons kinderdagverblijf/ BSO hebben geconcretiseerd.....	2
Het bevorderen van de motorische ontwikkeling en zelfredzaamheid:.....	3
Het overbrengen van omgangsvormen:.....	4
Vrijheid in gebondenheid.....	5
Montessori's visie met betrekking tot het begrip vrijheid.....	5
Onvrijwillige beperkingen	5
Hoe wij het vrijheidsprincipe in ons kinderdagverblijf invullen.....	6
De samenstelling van de groepen.....	8
Wat Montessori erover schreef.	8
Afwijken van het BKR	9
Vaste gezichten voor 0-1 jarigen	9
Extra dagdelen.....	9
Wennen op de groep.....	10
Stamgroep verlaten	10
Kinderdagverblijf.....	10
De voorbereide omgeving	11
De voorbereide omgeving volgens Montessori.....	11
Enkele punten die bij de keuze en opstelling van het materiaal van belang zijn:	12
De huidige voorbereide omgeving van ons kinderdagverblijf en BSO	12
De voorbereide omgeving.....	14
Werkvormen	19
De individuele les	19
De les in drie perioden.....	20
Het materiaalspel.....	23
De Begeleidster	25
Montessori's visie.....	25
Hoe wij invulling geven aan onze rol als Begeleidster.....	27
De Montessoribegeleidster in relatie tot de opvoeddoelen van Riksen- Walraven.....	27
Opleidingseisen voor begeleid(st)ers	28
Beroepskrachten in opleiding, stagiaires en vrijwilligers binnen onze opvang.	28
Observatie en registratie	31
Registratie volgens Montessori	32
Mentorschap.....	32
Overdracht naar de basisschool	32
De kwaliteitscriteria van de Nederlandse Montessori Vereniging	33
Werkafspraken en Protocollen.....	34
Ouders.....	35
Hoe wij de rol van de ouder zien.....	35
Betrokkenheid van de ouders.....	35
De oudercommissie.....	36
Bronvermelding	37
Pedagogisch werkplan.....	39

Montessori kinderopvang Nieuwegein.....	39
2019.....	39
Inleiding.....	40

Het kind in ons kinderdagverblijf	40
Samenstelling van de groepen	43
Vorbereide omgeving.....	45
De begeleidster.....	46
Observatie en registratie	48
Praktische zaken.....	50

Inleiding

Maria Montessori

Maria Montessori werd op 31 augustus 1870 in Chiaravelle, bij Rome in Italië, geboren. Na de middelbare school ging zij in Rome medicijnen studeren. In 1896 promoveerde zij als eerste vrouwelijke arts in Italië. Zij werd medisch assistente op de kinderafdeling van de psychiatrische universiteitskliniek te Rome en later hoogleraar in de antropologie aan de universiteit daar. Door haar contact met gehandicapte kinderen raakt zij geïnteresseerd in hun problemen en ging naar Parijs om zich te verdiepen in het werk en de ideeën van de Franse arts en onderwijzer E. Seguin. Zij deelde diens visie dat niet langs medische, maar opvoedkundige weg hulp geboden moest worden aan deze kinderen. Met deze wetenschap ontwikkelde Maria Montessori haar methode.

Op 6 januari 1907 werd de eerste Casa dei Bambini geopend in de wijk San Lorenzo in Rome. Dit was een kinderdagverblijf voor nog niet leerplichtige kinderen vanaf drie jaar. Hier kreeg zij de kans om haar steeds verder uitgewerkte ideeën in de praktijk te brengen. Er werden zelfgemaakte materialen in de praktijk door haar en de leerlingen uitgetoetst en verbeterd. De resultaten waren zo indrukwekkend dat het 'Casa dei Bambini' de belangstelling trok van vele opvoeders in tal van landen. Het was de combinatie van vrijheid, zelfdiscipline, werklust en prestaties van de kinderen die bewondering wekte. In 1909 startte zij met cursussen voor leerkrachten en werden in Nederland de eerste montessorischolen opgericht. Inmiddels zijn er over de gehele wereld Montessorischolen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.

Nederland was een van de eerste landen waar Montessori onderwijs vaste voet aan de grond kreeg. De oudste Montessori kleuterschool dateert al uit 1914, twee jaar later gevolgd door de eerste Montessori lagere school. Nederland was ook het eerste land in de wereld waar voortgezet Montessori onderwijs ontwikkeld werd. Inmiddels zijn er meer dan 160 erkende Montessori basisscholen, met in totaal zo'n 40.000 kinderen. Daarnaast telt Nederland een groeiend aantal scholen voor voortgezet Montessori onderwijs, variërend van VBO tot VWO met in het totaal ongeveer 10.000 leerlingen.

Peutergroepen en kinderdagverblijven waren er in het buitenland en in Nederland al langer. Pas sinds 1997 echter wordt de Nederlandse Montessori kinderopvang begeleid door de Nederlandse Montessori Vereniging. Op dit moment zijn er in Nederland ruim 70 Montessori peutergroepen. Er zijn slechts een aantal Montessori kinderdagverblijven. De Montessori methode is geschreven voor kinderen vanaf drie jaar. Dit vereist dat wij zelf invulling geven aan deze uitgangspunten die wij vertalen naar het jonge kind.

Het beleidsplan

Voor u ligt het beleidsplan van Montessori Kinderopvang Nieuwegein. Dit geeft aan hoe wij werken, de visie van waaruit wij werken. Het maakt de ouders¹ en de begeleiders² duidelijk hoe er in de praktijk wordt gewerkt, welke regels er zijn, welke afspraken er zijn gemaakt tussen ouders en begeleiders en tussen begeleiders onderling.

Uiteraard is dit document een momentopname. Het zal voortdurend dienen te worden aangepast aan de laatste inzichten, stand van zaken en afspraken. De uitgangspunten van de focus, zoals Maria Montessori dit ziet, blijven onveranderd

¹ Overall waar *ouder(s)* staat, kunt u uiteraard óók *verzorger(s)* lezen.

²Overall waar "begeleidster" of "zij" staat, kan natuurlijk ook "begeleider" resp. "hij" worden gelezen.

Het Montessoriconcept in schema

	kijk op de mens	ontwikkelingsverloop		Leidende potenties: (horme; nebulae; mnème; engrammen; gevoelige perioden)	opvoeding als hulp bij het leven	oriëntatie op de wereld	gehanteerd materiaal	
0 – 3 jaar	geestelijk embryo	a. differentiatie en coördinatie van reeds tevoren gevormde functies door actieve beleving. b. globale oriëntatie op de volgende ontwikkelingsfase door passieve deelname en indirecte voorbereiding van nieuwe functies.	gericht op innerlijke opbouw	a. processen van separatie en individuatie; ontwaken van intentionaliteit in de functies; gevoel voor orde b. absorberen (globale oriëntatie; onbewuste opname van indrukken)	Zorg van ouders	de wereld in het algemeen en het individuele functioneren van de mens erin	in overeenstemming met de behoeften van het kind in deze subfasen	ontwikkelingsmateriaal
3 – 6 jaar	bouwer van de mens	a. idem; b. idem verrijking en verwerking van wat onbewust is ervaren.		a. taal; sensomotoriek b. absorberen (gedifferentieerde oriëntatie, bewust)	Casa dei Bambini (onderbouw)			

eerste niveau van integratie

6 – 9 jaar	verkenner	a. idem b. idem	gericht op de buitenwereld	a. oriëntatie op de wereld door eigen activiteit. b. kosmische oriëntatie met behulp van verbeelding.	kosmische opvoeding (middenbouw)	het universum en de plaats van de mens erin.	in overeenstemming met de behoeften van het kind in kind in deze subfasen	kosmisch materiaal
9 – 12 jaar	wetenschapper	a. idem b. idem		a. opbouwen van feitenkennis (ecologie) b. kosmische visie door inzicht in relaties in kosmische orde en positie van de mens daarin.	kosmische opvoeding (bovenbouw)			

tweede niveau van integratie

12 – 15 jaar	organisator	a. idem b. idem	maatschappij gericht	a. sociale ervaring opdoen buiten het gezinverband b. maatschappelijke oriëntatie	Erdkinderheim	de maatschappij en de rol van de mens in de opbouw ervan (supra natura)	aangepast aan subfase	levensechte situaties
15 – 18 jaar	sociale participant	a. idem b. idem		a. studie en part time werk b. oriëntatie op beroepsleven	universiteit, college			onderzoek en praktijk

derde niveau van integratie

Het kind in ons kinderdagverblijf en BSO

Ontwikkelingskenmerken van het kind volgens Montessori in vogelvlucht

Inleiding

Het kind ontwikkelt zich in interactie met zijn omgeving. Door een voorbereide omgeving te scheppen kan het kind in vrijheid werken aan de eigen ontwikkeling. De innerlijke behoeften van het kind worden zo duidelijk waarneembaar. De begeleidster speelt hierop in door het kind een passend aanbod te doen.

Deze innerlijke behoeften veranderen in de loop der jaren. Aan de hand van observaties kunnen in de ontwikkeling van het kind drie fasen worden onderscheiden, namelijk die van 0 tot ongeveer 6 jaar, die van ongeveer 6 tot 12 jaar en die van ongeveer 12 tot 18 jaar. Is het kind in de eerste fase vooral gericht op opbouw van de eigen persoonlijkheid, in de tweede fase is het vooral gericht op de buitenwereld. In de derde fase is het kind maatschappijgericht. Elke fase wordt afgesloten met een moment van integratie, vóórdat het kind in staat is te beginnen aan een volgende fase. Die van de eerste twee fases zijn hieronder kort uitgewerkt.

Geestelijk embryo

De periode van ongeveer 0 tot 3 jaar kenmerkt zich onder andere door oriëntatie op de naaste omgeving. Dit gebeurt vooral door zintuiglijke onderzoeken. Het "absorberen", een onbewust leren en een onbewuste drang tot daden zijn de voornaamste karakteristieken van deze levensjaren.

Het doel van de opvoeding voor de eerste levensjaren bestaat in het bevorderen van de motorische en zintuiglijke ontwikkeling. De omgeving moet dan ook zodanig zijn dat het kind ervan kan profiteren. Het kind selecteert uit die omgeving wat het nodig heeft om bepaalde functies (zoals praten, lopen of waarnemen) te ontwikkelen. Dit selectief gericht zijn op bepaalde aspecten van de omgeving weerspiegelt de gevoelige periode van het kind. De taak van de begeleidsters is het kind de gelegenheid te geven veel indrukken en ervaringen op te doen.

Bouwer van de mens³

Voor het kind van ongeveer 3 tot 6 jaar dient de omgeving gericht te zijn op het geven van gelegenheid tot zintuiglijk oefenen en ordenend bezig zijn. Het kind tracht zich in deze periode van zijn leven feitelijke kennis van de hem omringende werkelijkheid te verwerven. Zintuiglijk materiaal is voor dit kind "gematerialiseerde" abstractie, waarmee het in staat wordt gesteld eigenschappen te analyseren en te classificeren.

Concentratie kan uitsluitend ontstaan door dit materiaal, omdat "het dingen bevat, die waardig zijn de intense aandacht van het kind tot zich te trekken", aldus Montessori.

De hulp van de begeleidster bestaat verder uit het aanbieden van technieken, waaronder die van het schrijven, lezen, tellen en getalbegrip. Daarnaast moet de omgeving mogelijkheden bieden tot spel en expressie.

De verkenner

Het kind van 6 tot 9 verzamelt alle kennis die het tegenkomt en stelt telkens weer de 'waarom-vraag'. Het kind toont een grote belangstelling voor de wereld in deze periode. De kosmische oriëntatie bereikt het kind met behulp van verbeelding en door eigen activiteit.

³ De Nederlandse Montessori Vereniging streeft er weliswaar naar om de kinderen vanaf hun derde jaar in de onderbouw van de basisschool geplaatst te krijgen, maar tot op heden zijn driejarigen in de basisschool niet toegestaan en dus in ons kinderdagverblijf opgenomen.

De wetenschapper

Tussen 9 en 12 jaar verschuift de aandacht van het kind: het wil de opgedane kennis categoriseren. Het kind gaat verbanden zien tussen feiten waarmee het in aanraking komt en bouwt zo een wereldbeeld op. Dit wereldbeeld verkrijgt het kind door inzicht te krijgen in relaties in kosmische orde en positie van de mens daarin. In deze periode richt het kind zich ook op culturele informatie en er ontwikkelt zich een sociaal groepsgevoel. Montessori duidt dit laatste ook aan als morele groei. Volgens haar zijn de kinderen in deze periode gericht op regels en het belang ervan in een goede omgang tussen kinderen.

Montessori's uitgangspunten met betrekking tot het kind

Een kind is vanuit zijn natuur actief en heeft de drang in zich om op ontdekking te gaan en alles zelf te willen doen. De drang naar zelfstandigheid is zijn sterkste drijfveer. Een kind heeft vanuit zijn natuur een gevoel voor orde. Voor een kind is de wereld een chaos en hij probeert voortdurend die chaos te ordenen. Vanaf de geboorte zijn kinderen uit op contact en communicatie en hebben zij een drang om aan hun omgeving duidelijk te maken wat in hun leeft. Uitgaande van deze visie is het goed voor kinderen om naast de thuissituatie in een andere omgeving te zijn en contact te maken met verschillende kinderen en volwassenen. Het kind mag ook niet in zijn ontwikkeling worden verhaast of vertraagd. De enige taak van de volwassene is te letten op de spontane interesse van het kind en ervoor te zorgen dat deze bevredigd kan worden.

Basaal in Montessori's pedagogiek zijn de volgende vier punten:

1. **Een kind is actief, niet passief.** Activiteit is kenmerkend voor "leven" en dus inherent aan het kind; het is nieuwsgierig, leergierig en van nature behept met een drang om te weten. Het kind wil de wereld rondom, zijn omgeving, leren kennen.
De logische consequentie van dit standpunt is natuurlijk dat dit actieve organisme niet uitsluitend door de omgeving wordt gevormd. Ontwikkeling is een proces, waaraan het kind zelf een onvervangbare bijdrage levert; het eigen, spontane handelen, bewerkstelligt een voortdurende wisselwerking met de omgeving. In deze zin is de omgeving van belang: "de kwaliteit van de omgeving is medebepalend voor de kwaliteit van de wisselwerking en dus voor de kwaliteit van de ontwikkeling."
2. **Elk kind ontwikkelt zich in zijn geheel;** het is daarom onjuist slechts aandacht te hebben voor de intellectuele ontwikkeling. De aandacht van de opvoeder moet ook gericht zijn op de ontwikkeling van de hoedanigheden van het kind, die betrekking hebben op zijn gevoelsleven, zijn zintuigen, zijn motoriek, zijn ethische, esthetische, affectieve en sociale ontwikkeling.
Leren is met andere woorden geen geïsoleerde bezigheid, maar houdt verband met de gehele persoonlijkheidsvorming, omdat elk mens slechts in zijn geheel kan functioneren.
3. **Kinderen verschillen wezenlijk van volwassenen;** niet slechts "kwantitatief", maar ook "kwalitatief".
4. **De opeenvolging van karakteristieke fasen in de ontwikkeling van het kind verloopt volgens een vast en biologisch bepaald patroon.**

Montessori heeft nogal wat kritiek ondervonden op het beeld dat zij met deze laatste bewering oproept. Uit deze bewering mag men echter niet afleiden dat ieder mens zich identiek ontwikkelt; ieder mens is anders, maar ieder mens moet dezelfde weg doorlopen, een weg die alleen in grote lijnen van binnenuit is uitgestippeld. Juist de uniciteit van iemands ervaringswereld levert steeds weer een uniek ontwikkelingsproces op. Erkenning van de individualiteit van elk kind is daarom een belangrijk onderdeel van het Montessori concept.

Hoe wij deze uitgangspunten in ons kinderdagverblijf/ BSO hebben geconcretiseerd

Kinderen ontwikkelen zich in wisselwerking met hun omgeving. Ze absorberen alles wat in hun omgeving aanwezig is en ze reageren hierop. Het is dan ook belangrijk dat de groepsruimte is ingericht naar de behoefte van het kind. Hoe we dit doen staat hieronder beschreven.

Baby: van 3 maanden tot 1 jaar

Bij kinderen in deze leeftijdsfase zorgen we ervoor dat kinderen verschillende fysieke mogelijkheden hebben. Zo kunnen ze naar behoefte liggen, rollen, zich optrekken, zitten, kruipen en klimmen. Hiervoor hebben we een aantal verschillende objecten waaraan de kinderen zich kunnen optrekken en doorheen kunnen kruipen. Om de bewegingsvrijheid van kinderen niet in te perken, maken wij geen gebruik van boxen. In plaats daarvan hebben wij een matras op de grond liggen. De allerjongsten kunnen hier bijvoorbeeld kijken naar een mobile, van rug naar buik rollen en weer terug. In de ruimte staan lage ondiepe kastjes met zorgvuldig gekozen materialen zodat het kind het zelf kan pakken. De materialen sluiten aan bij de interesse en ontwikkelingsfasen van het kind. Denk bijvoorbeeld aan rammelaars, voelboekjes, puzzels en bouwmaterialen. Er staat tevens ook Montessori ontwikkelingsmateriaal. Per locatie kan de aanwezigheid van bovengenoemd materiaal verschillen.

Dreumes: van 1 jaar tot max. 2,5 jaar

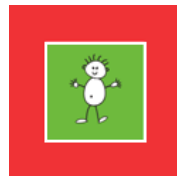
Door de inrichting en de materialen wordt het kind geprikkeld om zijn zintuigen te gebruiken. De begeleidster stimuleert het gebruik van de zintuigen door het aanbieden van verschillende materialen. Zij laat het kind hiermee experimenteren, manipuleren, ontdekken en ervaren. Dit doet zij door: ruiken, voelen, proeven, horen en zien. Regelmatig wisselen wij de materialen af. Bij de inrichting van de ruimte letten wij erop dat de zintuigen niet overdadig worden geprikkeld. Dit doen wij door o.a. rustige kleuren te gebruiken en het aanbieden van een beperkt aantal die een vaste plek hebben. Er staat (indien mogelijk op de locatie) ook de Montessori trap, hiermee kunnen kinderen al jong oefenen met traplopen. Bij de dreumesen wordt ook alvast een begin gemaakt met het zitten aan een laag tafeltje. De tafel en stoel zijn op dreumes formaat. Per locatie kan de aanwezigheid van bovengenoemd materiaal verschillen.

Peuter: van circa 2 tot 4 jaar

Het kind ontwikkelt zich door middel van de gevoelige periode en het werkt zodoende aan zijn intellectuele en sociale ontwikkeling. Gevoelige perioden zijn tijdperken in de ontwikkeling waarop het kind zeer gevoelig is om een bepaalde functie te ontwikkelen. Het kind herhaalt en oefent met grote intensiteit tot het zich die functie eigen heeft gemaakt. Er zijn verschillende gevoelige perioden zoals die van orde, voor de ontwikkeling van de motoriek van hand en voet, voor de ontwikkeling van de zintuigen, voor de taal etc. De ruimte binnen het kinderdagverblijf is zo ingericht dat de kinderen door zelfwerkzaamheid zichzelf kunnen ontwikkelen. Alles is op maat van de kinderen. Elk stuk speelgoed of materiaal heeft een eigen plaats, is compleet en heel en ziet er aantrekkelijk uit. De kinderen kunnen de werkjes zelf pakken en opruimen.

Op de BSO bevinden zich de Montessori ontwikkelingsmaterialen, sorteerkwastjes, expressiematerialen zoals knip en plakwerkjes, schenk en schepwerkjes, een leeshoek en er is de mogelijkheid om muziek te maken. Daarnaast staat er een poppenhoek, constructiemateriaal zoals blokken, trein en puzzels.

Er zijn ook nog een aantal dat oefeningen des dagelijks leven worden genoemd. Zoals ramen zemen, de babypop in bad doen etc.

Montessori kinderopvang heeft locaties met verticale en horizontale groepen. Bovenstaande geldt dus in grote lijnen voor elke locatie. In het werkplan staat een beschrijving van de groepsruimte aangepast op de locatie.

De BSO, van 4 tot circa 12 jaar

In deze periode veranderen de behoeften van het kind. Ze willen zich nu aansluiten bij anderen, gezamenlijke activiteiten ondernemen. Hun belangstelling voor waarden, normen en regels is groot. Ze zijn in de gevoelige periode voor het opnemen van kennis en het verkrijgen van inzicht in de cultuur waarin ze leven. Tevens kunnen de kinderen gebruik maken van het schoolplein. De begeleiders van de BSO werken met thema's, thema's die aansluiten bij de thema's van de school. Aan de hand hiervan worden zowel intern als extern activiteiten aangeboden.

Het bevorderen van de motorische ontwikkeling en zelfredzaamheid:

Vanaf de geboorte moet het kind handelingen kunnen doen waartoe het in staat is. Een kind van twee jaar wil van alles zelf doen. Bijvoorbeeld zich aan- en uitkleden, zelf eten en drinken, zelf brood smeren etc. Wij vinden het van belang dat jonge kinderen de gelegenheid krijgen om te oefenen in dagelijks terugkomende activiteiten. Mede doordat alles op kindermaat en kinderhoogte is afgestemd, krijgen zij ook de ruimte om zelfstandig te handelen. Wij geven geen onnodige hulp. Volgens Maria Montessori heeft een kind dat eens prachtig verwoord met het verzoek "*help mij het zelf te doen*".

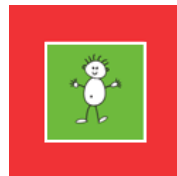
Voorbeelden

Geen box maar een matras: Op de babygroep is er geen box maar een matras. Dit geeft een baby de mogelijkheid om vrij te bewegen en op ontdekking te gaan. De baby kan van de matras af als hij daar aan toe is. Bij de matras is een spiegel en optrekstok geplaatst. De baby kan zichzelf ontdekken in de spiegel en oefenen met optrekken als het daar aan toe is.

Eten en drinken: Wij streven ernaar om gelijktijdig met dreumesen en peuters te eten en te drinken. Voor peuters betekent dit dat zij zelf fruit snijden, de tafel dekken, zelf brood smeren en zelf drinken inschenken. Na het eten zorgen zij er zelf voor dat hun spullen op het aanrecht of de trolley worden gezet. Wij stimuleren de dreumesen om zelf hun fruit, brood en yoghurt te eten. De kinderen zitten aan een lage tafel. Wij maken geen gebruik van tuitbekers maar drinken uit een glas. De kinderen eten van porseleinen borden en snijden het brood met mes en vork. Kinderen leren door morsen en breken oorzaak en gevolg van hun gedrag kennen en verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen handelen. Voor de kinderen van de BSO geldt dat zij zelf de tafel dekken. Zij zorgen ervoor dat er brood, crackers en beleg op tafel staat. De kinderen kunnen ook zelf sap maken. Door middel van een streep op de kan kunnen zij zien hoeveel siroop er in moet en de rest vullen zij bij met water. Na afloop zetten de kinderen hun bord en bestek op het aanrecht of de trolley.

aan- en uit kleden: Kinderen worden vanaf het begin gestimuleerd om zelf hun jas aan de lage kapstok te hangen en zelf hun jas aan- en uit te doen. Wij leren ze om hun jas op de grond te leggen, de armen in de mouwen te steken en dan de jas over hun hoofd te gooien. Zo kunnen ze het al heel vroeg helemaal zelf doen.

Naar bed gaan en wakker worden: Na de lunch gaan de meeste peuters maar ook dreumesen hun middagslaap houden. Voor het slapen doen de kinderen hun kleren en hun sloffen in hun mandje. Als de kinderen wakker worden kleden zij zich zoveel mogelijk zelf aan en wordt de stretcher weer opgeruimd. De kinderen slapen in de bedjes in de slaapkamers.

Het overbrengen van omgangsvormen:

Wij bieden een opvoedingsklimaat aan waarin elk kind zich geaccepteerd kan voelen, ongeacht afkomst of nationaliteit. Wij maken kinderen attent op het feit dat er regels en grenzen gesteld worden aan de omgang met elkaar en vinden het belangrijk dit duidelijk aan de kinderen uit te leggen en te laten zien.

Bijvoorbeeld:

- Alsjeblieft en dank je wel zeggen;
- Om hulp vragen als je iets niet zelf kunt;
- Vragen of je mee mag spelen en ook leren zeggen dat je liever alleen speelt;
- Excuses aanbieden als je een ander pijn hebt gedaan;
- Boosheid op een andere manier uiten dan slaan, bijten of schreeuwen. Leren zeggen dat je iets niet fijn vindt wat de ander doet;
- Regels respecteren zoals binnen niet rennen, gillen, niet gooien met speelgoed of materiaal;
- Begroeten. Bij binnenkomst zeggen we goedemorgen en bij afscheid geven wij elkaar een hand.

Vrijheid in gebondenheid

Montessori's visie met betrekking tot het begrip vrijheid

Binnen de Montessori opvoeding speelt het begrip vrijheid een belangrijke rol. Om een ononderbroken ontwikkeling bij het kind mogelijk te maken en het kind verantwoordelijk te laten zijn voor de eigen ontwikkeling, moet het kind volgens Montessori een aantal vrijheden kunnen genieten.

Het kind moet bijvoorbeeld zelf kunnen bepalen waarmee, hoelang en hoe vaak het ergens mee bezig wil zijn. De materialen die het voor een gekozen activiteit gebruikt, moet het zelf kunnen pakken en opruimen. Wanneer het niet alleen maar samen met (een) ander(en) wil werken, moet die mogelijkheid aanwezig zijn. En heeft het kind in de één of andere vorm hulp of een lesje nodig, dan kan het daarvoor zowel bij de overige kinderen van de groep als bij de begeleidster terecht, terwijl het kind bovendien in staat moet zijn om in andere groepen te gaan kijken, te werken of naar informatie te zoeken, opdat het zo autonoom mogelijk een plan kan maken voor toekomstige activiteiten.

Onvrijwillige beperkingen

De vrijheid van het kind wordt in de eerste plaats beperkt door voorwaarden in de omgeving. Zo kan het kind alleen gebruik maken van de middelen die in het kinderdagverblijf aanwezig zijn. Dit materiaal heeft bovendien zijn vaste plaats in de kasten; nadat het is gebruikt, moet het daar weer worden teruggezet. Bovendien geeft het materiaal beperkingen in het gebruik, doordat de ingebouwde controle van de fout het kind dwingend stuurt tot het verrichten van bepaalde handelingen en het nalaten van andere.

Het kind wordt in zijn vrijheid nog verder beperkt door het feit dat deze middelen slechts in beperkte hoeveelheid in het kinderdagverblijf aanwezig zijn. Door te overleggen en af te spreken of door samen te werken met andere kinderen kan het kind ervoor zorgen dat het materiaal ook voor hem beschikbaar is. Door continu het evenwicht te zoeken tussen persoonlijke onafhankelijkheid en afhankelijkheid van de groep, wordt het kind sociaal gevormd.

Wanneer de begeleidster echter denkt dat de vrijheid van het kind verder onder alle omstandigheden moet worden eerbiedigd, kan dit leiden tot wanorde in de groep. Het is daarom de plicht van de begeleidster om *"alles te beletten wat kwetsend of hinderlijk is voor anderen, evenals elke ongemaneerde of ruwe daad,"* aldus Montessori. Taak van de begeleidster is ook het handhaven van de regels van het kinderdagverblijf *"For the benefit of the group as well as that of individual children."*

In de praktijk van alledag heeft de begeleidster een aantal mogelijkheden om het storende gedrag van een kind te corrigeren:

De beste wijze van corrigeren is afwachten. Vaak verdwijnt het storende gedrag namelijk vanzelf, of na een aanwijzing van een groepsgenootje. Natuurlijk probeert de begeleidster te achterhalen waardoor het storende gedrag wordt veroorzaakt.

Als het storende gedrag niet vanzelf verdwijnt, dan kan de begeleidster proberen door oogcontact het kind ertoe te zetten het storende gedrag te beëindigen.

Als dat niet door het kind wordt opgemerkt, dan kan de begeleidster trachten op non-verbale wijze, bij voorbeeld door een handgebaar, het kind het zwijgen op te leggen.

Mocht het kind er dan nog niet toe zijn gebracht zijn gedrag te verbeteren, dan kan de begeleidster haar werkzaamheden (tijdelijk) verplaatsen in de richting van het kind. De nabijheid van de begeleidster brengt menig kind ertoe rustig (weer) aan de slag te gaan.

Even interesse tonen voor het werk van het kind, of alvast een stukje nakijken en het kind aanmoedigen met werken door te gaan, is een volgende mogelijkheid om het gedrag van het kind te beïnvloeden.

Als een kind zich dan nog misdraagt, legt de begeleidster uit dat en waarom het deze hinderlijke activiteit(en) niet mag voortzetten. Vervolgens zoeken het kind en de begeleidster zo nodig samen een (ander) werkje dat de belangstelling van de eerste heeft.

Als het kind echter nog steeds doorgaat met zijn storende activiteiten, wordt het met tafeltje, stoel en materiaal apart gezet, maar zó dat het kan toezien op de activiteiten van de andere kinderen. "Die afzondering miste nooit zijn kalmerende uitwerking; vanuit zijn hoekje overzag het kind alle kameraadjes; en hun manier van zich te gedragen was hem een doeltreffender aanschouwing les over het gedrag dan alle woorden van de begeleidster," aldus Montessori.

Zodra het kind denkt zich rustig te kunnen gedragen, mag het zich weer bij zijn groepsgeenootjes voegen. *"It is the social situation that determines when such measures are necessary, and it is the child's positive desire to belong that motivates him to correct his behaviour."*

Hoe wij het vrijheidsprincipe in ons kinderdagverblijf invullen

Dagritme kinderdagverblijf:

Het kind gaat nog helemaal op in de beleving van het moment en kent nog niet de ordenende structuur van tijd. Daarom is het van belang om het kind enerzijds tegemoet te komen in zijn behoefte om in alle rust tijdens zijn spel de wereld te ontdekken en in zich op te nemen, en anderzijds van buiten af een duidelijke

structuur aan te bieden van ritme en regelmaat. De dag heeft daarom een ritme en ziet er voor de dreumesen/peuters als volgt uit:

- Het kind komt binnen, hangt zijn jas op en trekt (zoveel mogelijk) zelf zijn schoenen uit en doet zijn sloffen aan. Het kind loopt zelf naar binnen. Dit is goed voor het ervaren van de ruimte en eigenwaarde.
- Ieder kind komt op zijn eigen tijd naar het kinderdagverblijf, komt binnen en mag een werkje pakken en een plekje zoeken om te gaan werken/ spelen. Om de kinderen die al aan het spelen zijn niet te storen, willen we graag dat de ouders zich terughoudend opstellen als zij de groep betreden.
- Fruit eten: De begeleidster zet een trolley of dienblad neer met daarop borden, glazen en kannetjes thee/water. Met een aantal kinderen wordt het fruit klaargeemaakt. Vanaf 9.15 eten de kinderen tegelijkertijd fruit aan tafel. Na afloop worden de borden en glazen door de kinderen opgeruimd en maken zij hun tafel schoon.
- Tijdens de verschoonronde die we in de toiletgroep doen, stimuleren wij de dreumesen en peuters om zelf hun broek en onderbroek naar beneden te doen, hun luier los te maken en even op het potje of op de wc te gaan zitten. Wij vragen ouders om de kinderen zoveel mogelijk een onderbroek en hemd aan te trekken in plaats van een romper.
- De ochtend wordt eventueel afgesloten met de grote kring. Mogelijke kringactiviteiten zijn:
 - verhaal voorlezen;
 - liedjes zingen;
 - versjes met bewegingen;
 - muziek maken;
 - streep lopen;
 - stilte spel;
 - kringgesprek;
 - spelletjes

- Naar buiten: kinderen trekken zoveel mogelijk zelf hun sloffen uit, schoenen en jas aan.
- Wij spelen buiten in onze eigen tuin die grenst aan de ruimtes, maar wij maken ook gebruik met de peuters vanaf 2 jaar van het kleuterplein die grenst aan de andere zijde van de school.
- Lunchen: De begeleidster heeft wederom de trolley of het dienblad klaar gemaakt voor gebruik. De kinderen dekken zelf de tafel, smeren hun brood en schenken hun drinken in.
 - Na de lunch gaan we slapen/rusten in de ruimte waar de stretchers al klaar liggen of in een gesloten bedje. De kinderen die niet meer slapen kiezen zelf wat ze willen gaan doen.
 - Na het slapen drinken we sap/water en hebben we een soepstengel of een rijstwafel. Als het mooi weer is gaan we nog een keer naar buiten. Bij slecht weer is het binnen vrij werken/spelen of bieden we een activiteit.

Voor de jongste kinderen tot 1 jaar houden we zo veel als mogelijk het eigen ritme uit. In een verticale groep proberen we dit zo goed mogelijk in te passen in het dagritme zoals hierboven beschreven.

Dagritme buitenschoolse opvang:

Een dag op de BSO ziet er als volgt uit:

- Kinderen lopen zelf de BSO ruimte binnen.
 - Bij binnenkomst trekken zij hun schoenen uit en hun pantoffels aan.
 - Kinderen kunnen van 14:30-15:30 gebruik maken van het buffet. Dit bestaat uit crakers/rijstwifels/besluit/beleg en rauwkost. Ook staat er een dienblad met water klaar. De kinderen dekken zelf de tafel en zullen ook zelf hun eigen servies afwassen.
 - Op woensdag en vrijdag lunchen wij ook met de kinderen als ze uit school komen.
 - Na de afwas kan iedereen vrij kiezen wat hij of zij wil doen. Als er een activiteit gepland staat, mogen de kinderen zelf beslissen of ze hier aan deelnemen (indien mogelijk).
 - Op alle dagen eten we rond 16.30 fruit. Elk kind mag een stuk fruit kiezen. Hierbij mogen ze ook een glas water nemen.
- Tijdens de vakantie worden er vaak externe activiteiten gepland. Kinderen kunnen dan tot 9.30 gebracht worden. Het dagritme passen we aan op de geplande activiteiten.

Afspraken en regels

Vrijheid houdt op wanneer men een ander of zichzelf belemmerd. Montessori spreekt van 'vrijheid in gebondenheid'. De kinderen leren respect voor zichzelf, de omgeving en de ander te hebben. Daarom proberen wij een kind te leren dat:

- Het soms op zijn beurt moet wachten als een ander kind met een werkje bezig is;
- Je dingen soms moet delen, bijvoorbeeld speelgoed;
- Je kunt vragen of je mee mag spelen en leren zeggen dat je liever alleen speelt;
- Het niet fijn is een ander te plagen of pijn te doen;
- Je boosheid op een andere manier kan uiten dan bijvoorbeeld slaan;
- Je in plaats van gillen en schreeuwen ook met een normale stem kunt praten;
- Je niet overal toegang toe hebt;
- Je een heleboel dingen ook al zelf kunt doen, bijvoorbeeld opruimen;
- Je eerbied moet hebben voor mensen, dieren en dingen in je omgeving
- Je na het toiletgebruik, buitenspelen en voor het eten je handen wast;
- Je op een hygiënische manier om moet gaan met voeding. Bijvoorbeeld etenswaar dat op de grond is gevallen wordt niet meer op gegeten.

De samenstelling van de groepen

Wat Montessori erover schreef.

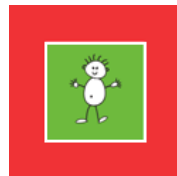
Het is, volgens Montessori, een illusie te veronderstellen, dat het schoolleven sociaal leven zou zijn, alleen omdat er veel kinderen opeengehoopt samen zijn, die overigens aan de leiding van een volwassene onderworpen blijven en hun initiatief op geen enkele wijze individueel of gezamenlijk tot ontwikkeling kunnen brengen. Het sociale leven is een organisatie van mensen die zich ieder afzonderlijk van hun verantwoordelijkheid tegenover de gemeenschap bewust zijn en hun taak daarin vervullen.

De ontwikkeling van de individuele mens verloopt geleidelijk en in nauwe samenhang met de medemensen, jongere en oudere, waarmee hij betrekkingen blijft onderhouden, zijn leven lang. Dus iedere scherpe scheiding in de omgeving is een belemmerend artefact. Het is duidelijk dat de naar leeftijd heterogene groepssamenstelling veel mogelijkheden geeft tot sociale interactie en dus tot onderlinge hulp. Een voordeel van zo'n heterogene groepssamenstelling is dat de kinderen zowel met jongere, met even oude als met oudere kinderen moeten samenwerken. Bovendien wordt het gedrag binnen zo'n groep hierdoor evenzeer genormaliseerd door de oudere kinderen als door de begeleidster; met andere woorden, ook de oudere kinderen bepalen de sfeer binnen de groep. En heeft een kind in de één of andere vorm hulp nodig, dan kan het daarvoor zowel bij zijn groepsgenoten als bij de begeleidster terecht. Zo worden de oudere kinderen tot helden en onderwijzers en alle kleintjes tot hun grote bewonderaars, aldus Montessori.

Het aspect van de onderlinge hulp die kinderen van verschillende leeftijden elkaar verlenen, valt in goede aarde. Zo vergroot onderlinge hulp het begrip van kinderen voor het gedrag van anderen, verdiept hun inzicht in het eigen functioneren. Dit is des te belangrijker voor kinderen met relatieproblemen, die bovendien door de veilig gestructureerde situatie gemakkelijker relaties met anderen aangaan. Ook biedt het een alternatieve mogelijkheid om invloed (op jongeren) uit te oefenen in plaats van door bij voorbeeld vechten en intimidatie. Het gemakkelijker ontstaan van een identificatie met de begeleidster (wat nog iets anders is dan overmatige emotionele afhankelijkheid) zal dit alternatief voor de "helper" nog aantrekkelijker maken. Doordat de kennis in de helpende relatie een nieuwe functie, een sociale functie, krijgt, zal niet alleen het kind dat geholpen wordt, gestimuleerd worden in zijn leerproces maar ook - en volgens sommige onderzoekers juist - degene die hulp biedt; de laatste moet zijn kennis telkens weer analyseren en opnieuw hanteren, hij ziet alles dus met grote helderheid.

De "helper" gaat met andere woorden de leerstof door de verleende hulp nog beter beheersen. De door hemzelf aanvaarde verantwoordelijkheid stimuleert niet alleen zijn verantwoordelijkheidsgevoel, maar tevens zijn gevoel voor eigenwaarde, hetgeen onder meer het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden plezieriger, aantrekkelijker maakt. Misschien is de positieve consequentie die de helpende relatie voor beiden heeft ten aanzien van hun gevoel voor eigenwaarde en zelfbewustzijn wel de belangrijkste bijdrage ervan.

Maria Montessori is van mening dat heterogene leeftijdsgroepen de sociale vorming bevorderen. Het kind is eerst jongste, middelste en daarna oudste. Het jonge kind kan door te observeren leren van het oudere kind, het oudere kind kan het jonge kind helpen. Ondanks dat we vier leeftijdsfasen hebben (baby, dreumes, peuter en BSO), zien wij het als één groep/familie. De kinderen kennen elkaar en komen elkaar gedurende de dag tegen.

Bijvoorbeeld tijdens de eetmomenten en het buiten spelen. Op deze momenten leren de jonge kinderen van de oudere kinderen. De kleine kinderen zien bijvoorbeeld het brood smeren, schenken, uit een glas drinken, wat er vooraf gaat wanneer zij naar buiten gaan etc. De kinderen kunnen elkaar bijvoorbeeld helpen met het uittrekken van de sloffen en het aantrekken van de jas.

Ook is er een mogelijkheid voor de kinderen van de peutergroep om op visite te gaan bij de allerjongsten. De verdeling tussen de baby, dreumes en de peutergroep geeft ons ook de mogelijkheid de kinderen de rust te geven die ze nodig hebben.

Begeleiding

De *pedagogisch medewerker-/kind ratio* is bij het jonge kind hoger dan gebruikelijk is op kinderdagverblijven, hierdoor is meer begeleiding beschikbaar. De ruimte om afgestemde begeleiding te geven, ligt verankerd in het concept, zodat in de omgeving de aandacht voor het individuele kind centraal staat. Wij hanteren het volgende ratio op de kinderdagverblijf:

- 1 begeleidster op 3 baby's
- 2 begeleidsters op 11 dreumesen
- 2 begeleidsters op 16 peuters

Op de BSO hanteren wij:

- 1 begeleidster met maximaal 10 kinderen
- 2 begeleidsters met maximaal 20 kinderen
- 3 begeleidsters met maximaal 25 kinderen

Afwijken van het BKR

Afhankelijk van de locatie vangen wij de kinderen op in een verticale of horizontale groep. Tijdens een dag van 10,5 uur of langer mag er maximaal 3 uur worden afgeweken van het BKR, tot het maximum van de helft van de benodigde begeleidsters. Elke locatie steekt dit op een andere manier in. De exacte samenstelling en een beschrijving van de 3 uurregeling is opgenomen in het pedagogisch werkplan.

Vaste gezichten voor 0-1 jarigen

Aan het kind van 0-1 jaar worden twee vaste begeleidsters toegewezen. Op de dagen dat het kind komt is altijd minimaal één van deze twee begeleidsters werkzaam. Wanneer de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee begeleidsters, dan mogen er maximaal 3 vaste gezichten worden toegewezen aan het kind. Naast het vaste gezicht kunnen andere pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voor kinderen met een flexibelcontract geldt de vaste gezichtenregel niet. Per locatie is in het werkplan aangegeven hoe de inzet van vaste gezichten in de praktijk is ingebed.

Extra dagdelen

Het is mogelijk om extra dagdelen af te nemen indien hier behoefte aan is bij ouders of het kind. Wanneer het gaat om incidentele extra afname kunnen ouders dit bespreken met de hoofdbegeleidster. Zij zal, aan de hand van het leidsters kind ratio, beoordelen of extra opvang mogelijk is. Indien het leidster kind ratio het toelaat kan de extra dag worden gehonoreerd. De extra dag wordt gescheiden in rekening gebracht nadat de extra dag is afgenomen.

Wanneer ouders structureel een dag extra opvang willen afnemen is dit (meestal) mogelijk per de 1^e van de komende maand. Ook hier is het leidster kind ratio vanaf de gewenste datum leidend. Wanneer blijkt dat de opvang niet kan starten kan het kind op de wachtlijst geplaatst worden.

Wennen op de groep

Ongeveer 3 weken voordat het kind geplaatst wordt neemt de hoofdbegeleid(st)er contact op met de ouders voor een afspraak om te komen wennen. Het kind kan dan twee dagdelen komen. In overleg met de ouders bepalen we in hoeverre een ouder aanwezig is bij het wennen. De ouder wordt wel gevraagd bereikbaar te blijven, zodat we kunnen bellen als er iets is. Het eerste dagdeel bestaat uit ongeveer 2 tot 3 uur, het tweede dagdeel uit 3 tot 5,5 uur.

Voordat een kind gebruik gaat maken van de BSO is er een mogelijkheid om te wennen. Hiervoor kan een afspraak gemaakt worden met de hoofdbegeleidster. Het kind kan dan een halve of hele middag komen wennen.

Stamgroep verlaten

Op het kinderdagverblijf en de buitenschoolse opvang kunnen kinderen de stamgroep verlaten, bijvoorbeeld voor een gezamenlijke activiteit. De maximale omvang van de stamgroep wordt dan tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per begeleidster van kracht, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de groep. Ouders hebben tijdens het intake gesprek aangegeven of hun kind wel of niet het terrein mag verlaten en of dit met een bus mag gebeuren of niet.

Wij gebruiken hier een toestemmingsformulier plaatsing in tweede stamgroep voor.

Activiteiten waarbij tijdelijk de stamgroep verlaten wordt zijn in de hele dagopvang onder meer:

- Knutselactiviteiten met gedeelte van de groep
- Buiten spelen
- Sport en spel
- Voorlezen

In de buitenschoolse opvang zijn dit onder andere:

- Buiten spelen
- Sport en spelactiviteiten met gedeelte van de groep
- Knutselen met gedeelte van de groep

Kinderdagverblijf

Met het kinderdagverblijf wandelen we naar het park, de speeltuin of in de buurt. De afspraak hierbij is dat er minimaal twee begeleidsters met de kinderen mee moeten. De kinderen lopen aan het ringenlooptouw. De uitjes tas, met daarin EHBO spullen, dag lijsten, mobiele telefoon en verzorgingsproducten voor de kinderen dient altijd meegenomen te worden.

De voorbereide omgeving

De voorbereide omgeving volgens Montessori

"De methode van waarneming berust op één enkele grondslag: de kinderen mogen zich vrij uitdrukken en zo aan ons hun behoeften en neigingen openbaren, die verborgen of onderdrukt blijven wanneer er geen omgeving is, welke spontane activiteit toestaat," aldus Montessori. Haar opvatting dat het kind zichzelf ontwikkelt in interactie met prikkels uit zijn omgeving, in eigen tempo en onder invloed van de gevoelige perioden, waarbij het kind zich al handelend leerinhouden verwerft, heeft, ten opzichte van de traditionele organisatie van de kinderopvang, verregaande consequenties voor de omgeving waarin deze ontwikkelingssituaties gestalte krijgen.

De omgeving moet de onafhankelijke creativiteit van het kind optimaal mogelijk maken. Zij moet bewegingsvrijheid toestaan, gelegenheid geven tot zelfstandige keuze van activiteit, veiligheid bieden, gelegenheid geven tot sociale interacties met kinderen van verschillende leeftijden en in verschillende ontwikkelingsstadia en voorzien zijn van voldoende materiaal dat de ontwikkelingsprocessen kan ondersteunen.

Veel van wat men vroeger als aangeboren eigenschappen beschouwde, zoals de intelligentie zelf, blijkt afhankelijk te zijn van een optimale tegemoetkoming aan deze behoeften door de materiële omgeving en de helpende volwassene. Deze behoeften veranderen in de loop van de ontwikkeling. Beantwoordt de omgeving daaraan, dan ontstaat er belangstelling voor de desbetreffende activiteit en een intensieve concentratie die gericht is op dat gebeuren zelf en niet op het eventuele resultaat naar buiten toe.

Een dergelijke "voorbereide omgeving" moet levensecht zijn, bij het kind passen en hem ontwikkelingsmogelijkheden bieden. Zo vinden we er bijvoorbeeld materiaal voor de ontwikkeling van de zintuigen, de motoriek en het begrip, en bovendien gelegenheid om zich te oefenen in wat het dagelijkse leven vraagt. De kinderen moeten zichzelf wassen, aan- en uitkleden; ze kunnen stof afnemen en de afwas doen. Op een zeker moment in zijn leven, de "gevoelige periode", heeft het kind behoefte een bepaald iets te gaan doen. Het milieu moet dus zo rijk gestoffeerd zijn, dat het deze behoefte kan bevredigen. Het kind kent dus een grote vrijheid die alleen wordt beperkt door de aard van het materiaal en de omgeving, maar alles is wetenschappelijk geconstrueerd, zodat de ontwikkeling van het kind toch langs een bepaalde lijn moet verlopen.

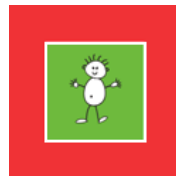
Het meubilair is op kinderlijke maat afgestemd; de kinderen moeten overal bij kunnen (deze eis lijkt nu zo gewoon, maar in Montessori's tijd was ze nieuw).

Natuurlijk is het lokaal voorzien van planten die door de kinderen zelf verzorgd kunnen worden.

Montessori pleit voor een harmonische, geïntegreerde motorische ontwikkeling. Er moet daarom in het lokaal veel ruimte open blijven, niet in beslag genomen door meubilair. Behalve voor loopruimte is deze ruimte nodig om kinderen gelegenheid te geven kledjes uit te rollen om erop te werken.

Verder moeten volgens Montessori de lokalen openslaande deuren hebben, die leiden naar een buitenruimte die gedeeltelijk van gras is voorzien en waarop zich voor de jongere kinderen een zandbak en ander buitenspeelgoed aanwezig zijn.

De tuin moet het kind voldoende uitnodiging bieden om tot handelen te komen. Oogsten en zaaien, met alle daarbij behorende activiteiten, zijn volgens Montessori de werkzaamheden die door de kinderen worden geprefereerd als ze vrij worden gelaten in hun keuze. Een tuin brengt het gehele jaar werkzaamheden met zich mee; werk vol afwisseling. Bovendien geeft de tuin vulling aan de behoeften tot ordening, planning en het dragen van verantwoordelijkheid.

Opgemerkt dient nog te worden, dat niet alleen de begeleidster deze omgeving "be-
waakt", maar met haar de kinderen, die zich in een dergelijke omgeving medeverantwoor-
delijk voelen voor meubilair en materiaal.

Enkele punten die bij de keuze en opstelling van het materiaal van belang zijn:

1. **Uiterlijk:**
 - 1.1. De kasten en hun inhoud moeten aantrekkelijk zijn; prettig om ernaar en erin te kijken.
2. **Toegankelijkheid:**
 - 2.1. Het materiaal moet voor het kind direct toegankelijk zijn. Het mag dus niet achter gesloten deuren in kasten liggen, maar moet door het kind zelf te voorschijn kunnen worden gehaald (en opgeruimd) op elk door het kind ge-
wenst tijdstip.
 - 2.2. Het materiaal moet altijd direct klaar zijn voor gebruik.
3. **Overzichtelijkheid:**
 - 3.1. De "stem der dingen" wordt nog het beste gehoord als het materiaal zo over-
zichtelijk en zo logisch mogelijk geordend in de materiaalkasten staat opge-
steld en daarin een vaste plaats heeft.
 - 3.2. De ordening naar ontwikkelingsgebied maakt bovendien de intrinsieke sa-
menhang ervan voor het kind duidelijk. Het kind kan zijn (ontwikkelings-
)gang gaan.
4. **Differentiatie:**
 - 4.1. Er moeten indien mogelijk verschillende materialen voor hetzelfde leerdoel
zijn, zodat kan worden ingespeeld op verschillen tussen kinderen, zoals in
leerstijl of belangstelling.
5. **Beperking:**
 - 5.1. Het materiaal dient slechts in beperkte hoeveelheid aanwezig te zijn. Een te
grote hoeveelheid ontwikkelingsmateriaal bleek remmend te werken; de
aandacht van de kinderen voor één materiaal werd minder intens en de kin-
deren grepen vaak naar iets anders.
Materialen zijn geen doel op zichzelf, maar slechts (be)middel(aar) tussen
de te verwerven abstractie en het kind. Montessori pleitte er dan ook voor
om het materiaal dat (tijdelijk) niet in gebruik is, uit de ruimtes te verwij-
deren. *"No matter how professional it makes the environment appear,"*
voegde Mario Montessori hier aan toe.
 - 5.2. Een tekort aan materiaal bracht de kinderen echter niet tot abstractie van
bepaalde leerdoelen.
 - 5.3. De hoeveelheid materiaal van één soort in elke ruimte dient beperkt te zijn,
zodat:
 - 5.3.1. kinderen die met hetzelfde materiaal willen werken, zo leren reke-
ning te houden met elkaar;
 - 5.3.2. een brede spreiding van werkzaamheden wordt bevorderd, waardoor
bij de kinderen steeds andere activiteiten aan de orde komen en zo
niets vergeten wordt te hanteren.

De huidige voorbereide omgeving van ons kinderdagverblijf en BSO

Maria Montessori duidt kinderen tussen 0-3 jaar aan als "geestelijk embryo". De psyché van
het kind vormt zich in deze fase in wisselwerking met zijn omgeving, zoals het fysieke em-
bryo zich voor de geboorte heeft ontwikkeld. Het kind absorbeert alles uit zijn omgeving.
Een met zorg voorbereide omgeving is dus voor kinderen van essentieel belang. De ruimte
moet aantrekkelijk, uitnodigend en aangepast zijn aan de behoefte van het kind.

Het Maria Montessori Huis heeft een speciale voorbereide omgeving, en Montessori specifieke werk- en speelmaterialen.

De omgeving is volgens ons al goed "vorbereid". Voor de ontwikkeling van het kind zijn verschillende materialen aanwezig. Het creëren van deze voorbereide omgeving is een belangrijke taak van de begeleiders. Zij zijn zelf ook onderdeel van de voorbereide omgeving. De omgeving biedt het kind de mogelijkheid tot:

- individuele keuze
- spontane activiteit
- vrijheid van eigen tempo
- herhaling van de handelingen

De omgeving is voor het kind overzichtelijk en herkenbaar. Alles heeft zijn vaste plek. Deze structuur geeft het kind gelegenheid om innerlijke veiligheid op te bouwen en vanuit een positief referentiekader verder op ontdekkingsstocht te gaan.

De kinderen worden betrokken bij het verzorgen van de eigen omgeving. Op die manier raken zij verbonden met hun omgeving en maken zij deze eigen. Zij vinden het leuk om binnen hun mogelijkheden zorg te leren dragen voor hun leefwereld.

Voor de kinderen betekent dit dat al het materiaal/ speelgoed door de begeleiders zoveel mogelijk na gebruik wordt opgeruimd. Wij geven het goede voorbeeld zodat de kinderen van ons leren en het uiteindelijk zelf kunnen doen.

Voor de kinderen van 2 jaar hebben wij hoeken met een speciale functie. Bijvoorbeeld een leeshoek, poppenhoek, bouwhoek, knutselhoek en de hoek met het Montessori materiaal. Voor een goede voorbereide omgeving zorgen de begeleiders ervoor dat alle werkjes compleet en aangevuld zijn. Voor de BSO geldt het zelfde principe.

De kinderen leren om hun bewegingen in te schatten en een bij de situatie passend handelen te ontwikkelen. Fysiek betekent dit dat de motoriek zich op deze manier verfijnt. Bijvoorbeeld het schoonmaken van de eigen tafel is voor het kind een indirecte voorbereiding op de schrijfbeweging. Het leert logisch handelen door de volgorde van werken. Door af te maken waar het kind aan begonnen is, leert het verantwoordelijkheid te dragen. Door het materiaal op de juiste plaats terug te zetten en de werktafel weer gereed te maken voor het volgende kind leert het sociaal handelen.

Naast het werken met de specifieke Montessori materialen kan het kind boeken bekijken, bouwen, muziek maken en spelen in de poppenhoek.

De voorbereide omgeving

Ons kinderdagverblijf bezit de navolgende aspecten. Onderstaande lijst geeft een verzameling weer van alle aspecten, elke locatie heeft een aantal van deze aspecten verwerkt binnen de groepsruimten.

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none"> De ruimte⁴ is onderverdeeld in verschillende gemakkelijk toegankelijke zones⁵ met elk een eigen functie. In elk geval zijn zones aanwezig voor de oefeningen voor: <ol style="list-style-type: none"> de ontwikkeling van de motoriek, waaronder die voor het dagelijkse leven; de ontwikkeling van de zintuigen; de taalontwikkeling; kosmische opvoeding en kosmisch onderwijs; de ontwikkeling van het tellen en het rekenen; kunstzinnige vorming (zie hiernaast); het plat en ruimtelijk bouwen en construeren. 	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeelden van andere zones zijn: <ul style="list-style-type: none"> keuken of natte hoek; aandachtstafel; natuurtafel; ontdekhoek; leeshoek; hoek voor illusiespel (poppen). <p>Ontwikkelingsgebieden binnen de kunstzinnige vorming (kunnen) zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> beeldende vorming; muzikale vorming; dansante vorming; dramatische vorming; audiovisuele vorming.
<ul style="list-style-type: none"> Er is een rusthoek aanwezig. 	
<ul style="list-style-type: none"> Verder zijn in de ruimte aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> opbergruimte; vloerkleedjes in rek of kist (voor activiteiten op de grond); 	
<ul style="list-style-type: none"> De voorbereide omgeving is veilig, aangenaam, rustig en esthetisch verzorgd. Uitsluitend die materialen en middelen zijn zichtbaar aanwezig, die op dat moment in de belangstelling van de kinderen staan of binnen afzienbare tijd kunnen komen. 	
<ul style="list-style-type: none"> Er is voldoende ruimte voor de kinderen om in vrijheid te bewegen; afgestemd op het (maximaal mogelijke) aantal kinderen van elke groep. 	
<ul style="list-style-type: none"> De ruimte is zo ingericht dat elk kind een plek heeft, of kan vinden, om te werken. 	<ul style="list-style-type: none"> Bijvoorbeeld op een kleedje of aan een tafeltje.
<ul style="list-style-type: none"> In de ruimte is voldoende plaats voor montessorispecifieke activiteiten: <ul style="list-style-type: none"> vloerkleedjes om op de grond te werken, kunnen worden neergelegd; 	
<ul style="list-style-type: none"> De accommodatie en het meubilair zijn afgestemd op de maten van de aanwezige kinderen: <ul style="list-style-type: none"> tafels en stoelen/krukjes (voor ieder kind op maat); lage, open kasten of planken; toiletten op kindhoogte; kapstokken op kindhoogte (met orderings- en opruim mogelijkheden). 	

⁴ Onder *ruimte* wordt verstaan: het totaal van alle faciliteiten van de groep(en).

⁵ Onder *zone* wordt verstaan: een hoek, een plank of een kast.

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none">• Het materiaal voor de kinderen staat niet hoger dan op ooghoogte.• De middelen moeten daarbij zodanig zijn opgesteld, dat de kinderen:<ul style="list-style-type: none">• zicht hebben op de inhoud;• de middelen gemakkelijk kunnen verplaatsen.	
<ul style="list-style-type: none">• De voorbereide omgeving is verder afgestemd op de leeftijdsgroep.	
<ul style="list-style-type: none">• De materialen staan in de kast per ontwikkelingsgebied gegroepeerd.	<ul style="list-style-type: none">• Zintuigmateriaal bij zintuigmateriaal, enzovoorts.
<ul style="list-style-type: none">• Het materiaal is per activiteit (werkje) bij elkaar geplaatst.	<ul style="list-style-type: none">• Zo veel mogelijk in (bij voorbeeld) een mandje of op een dienblaadje.
<ul style="list-style-type: none">• De oefeningen voor het dagelijkse leven nemen in de omgeving een belangrijke plaats in.• Binnen elke hieronderstaande categorie is van de daar genoemde oefeningen tenminste aanwezig:<ul style="list-style-type: none">• voor de <u>zorg voor de eigen persoon de helft</u> van de volgende oefeningen: (n.v.t.)<ul style="list-style-type: none">• openen en sluiten van:<ul style="list-style-type: none">• ritssluitingen;• knopen;• drukknopen;• haken en ogen;• gespen;• strikken;• veiligheidsspelden;• schoenknopen;• veters met rijghaakjes;• veters;• klittenband;• tuinbroekclip;• vlechten.• Voor de <u>zorg voor de eigen persoon twee derde deel</u> van de volgende oefeningen:<ul style="list-style-type: none">• schoenen poetsen;• handen wassen;• jas aan en uit doen;• schoenen aan en uit doen;• toiletgebruik;• tanden poetsen;• haren kammen;• neus snuiten.• Voor de <u>zorg voor de omgeving ten minste de helft</u> van de volgende oefeningen:<ul style="list-style-type: none">• vouwen; kleedjes, tafellaken;• afstoffen;• kruimeldief gebruik;• tafelschuijer en blik;• vegen;• stoffer en blik;• dweilen;• kleedje kloppen;• afwassen;• afdrogen;• schrijfborden wassen;• tafels wassen;	

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none">• ramen wassen;• wassen (tafelkleedjes en dergelijke);• strijken;• plant(en) verzorgen;• bloemen in vaas schikken;• spiegel schoonmaken;• koper poetsen.• Voor de volgende <u>overige oefeningen</u> zijn van <u>tenminste twee derde deel</u> de middelen aanwezig:<ul style="list-style-type: none">• scheppen;• schenken;• zeven;• klutsen;• knijperwerk;• tafel dekken;• serveren;• smeren;• schroeven en moeren hanteren;• raspen;• snijden;• wringen;• gebruik van pincet, suikertang, en dergelijke;• openen en sluiten van:<ul style="list-style-type: none">• doosjes;• flesjes.	<ul style="list-style-type: none">• Zo mogelijk ook buiten.
<ul style="list-style-type: none">• Van elk aanwezig materiaal is slechts één exemplaar aanwezig.	
<ul style="list-style-type: none">• Al het materiaal is compleet en in goede conditie.	
<ul style="list-style-type: none">• Het montessorimateriaal neemt in de omgeving een belangrijke plaats in.• Van onderstaand materiaal is <u>ten minste twee derde deel</u> aanwezig:<ul style="list-style-type: none">• cilinderblokken:<ul style="list-style-type: none">• blok A;• blok B;• blok C;• blok D;• gekleurde cilinders:<ul style="list-style-type: none">• gele serie;• rode serie;• groene serie;• blauwe serie;• roze toren;• bruine trap;• rode stokken;• kleurspoelen:<ul style="list-style-type: none">• drie-parendoos;• elf-parendoos;• materiaal voor het gevoelig maken van de vingers;• ruw-gladmateriaal:<ul style="list-style-type: none">• eerste plank;• tweede plank;• stoffendoos;• geheimzinnig tasje met inhoud;	<ul style="list-style-type: none">• Wordt door de begeleidster zelf samengesteld

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none"> • sorteerwerkjes; • geleidingsplaatjes; • gehoorzoekers (ten minste 3 paren); • reukzoekers, reukzakjes, o.i.d. (ten minste 3 geuren); • smaakflesjes (ten minste 3 smaken); • geometrische lichamen; • grondvlakken; • aanbiedingsraam of kastje met geometrische figuren; • schuurpapier letters; • schuurpapier cijfers; • rekenstokken met cijferplankjes of telbakjes of alternatief telmateriaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • De begeleidster begeleidt de oudere kinderen bij het aanbieden van letters en/of cijfers als ze daar belangstelling voor hebben.
<ul style="list-style-type: none"> • Van elk aanwezig montessorimateriaal is slechts één exemplaar aanwezig. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Al het materiaal is compleet en in goede conditie. 	
<ul style="list-style-type: none"> • De begeleidster geeft regelmatig <u>ontwikkelingslessen</u>. 	
<ul style="list-style-type: none"> • De begeleidster besteedt regelmatig aandacht aan de volgende wellevendheidslesjes: <ul style="list-style-type: none"> • hand geven; • deur openen en sluiten; • stoel aanschuiven; • stoel dragen; • op je beurt wachten; • hulp vragen; • kleding uit- en oprollen; • vragen of je ergens langs of bij mag. 	
<ul style="list-style-type: none"> • De begeleidster besteedt regelmatig aandacht aan streeplopen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijvoorbeeld in het lokaal, buiten of in de gymzaal.
<ul style="list-style-type: none"> • In de groep is aanvullend (door de begeleidster gemaakt) materiaal aanwezig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dat materiaal moet uiteraard voldoen aan zo veel mogelijk eisen die aan het materiaal te stellen zijn.
<ul style="list-style-type: none"> • Voor de volgende oefeningen zijn voor <u>tenminste de helft</u> van de activiteiten de middelen aanwezig, zodanig dat de kinderen naar behoefte individueel ermee kunnen werken: <ul style="list-style-type: none"> • tekenen: <ul style="list-style-type: none"> • met krijt; • met potlood; • met stift; • verven: <ul style="list-style-type: none"> • met vingers; • met kwast; • kleien; • plakken; • scheuren; • knippen; • borduren; • prikken; • rijgen; • kleuren mengen; • stempelen; • sjabloneren; 	<ul style="list-style-type: none"> • Verder kan in de groep aandacht worden besteed aan de volgende oefeningen: <ul style="list-style-type: none"> • klimmen en klauteren; • springen; • gooien en vangen; • evenwichtsoefeningen; • puzzelen; • bouwen; • construeren.

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none">• weven;• puzzelen.	
<ul style="list-style-type: none">• De kinderen hebben de mogelijkheid om planten en dieren:<ul style="list-style-type: none">• te verzorgen;• te observeren;• te bestuderen.	<ul style="list-style-type: none">• Rekening houdend met eventuele allergieën.• Te denken valt aan:<ul style="list-style-type: none">• terrarium of aquarium (bijvoorbeeld kikkervisjes, vlinders);• planten en zaaigoed (binnen en buiten);• Konijnen verzorgen.
<ul style="list-style-type: none">• De middelen voor werk en spel buiten (voor zover aanwezig) kunnen daar waar mogelijk door de kinderen zelf worden:<ul style="list-style-type: none">• gepakt;• gebruikt;• opgeruimd.	<ul style="list-style-type: none">• Aanwezig kunnen zijn:<ul style="list-style-type: none">• tuingereedschap op peuterformaat;• buitenspeelmaterialen.

Werkvormen

Binnen het Montessoriconcept worden verschillende werkvormen gehanteerd. Hieronder worden de verschillende werkvormen kort uitgewerkt.

De individuele les

Om het materiaal aan te bieden worden er individuele lessen gegeven. Deze lesjes zijn vaak zo kort dat een kind nauwelijks door heeft dat het een les is. Er wordt weinig tijdens het lesje gesproken en soms zelfs helemaal niet. Montessori zegt het volgende:

“Welnu, wij geven toe, dat iedere les de vrijheid van het kind schendt en daarom laten wij haar maar enige seconden duren; juist zolang als nodig is om de twee woordjes: warm! Koud! Uit te spreken; maar de uitwerking wordt verkregen door de voorbereiding, waardoor eerst het zintuig wordt geïsoleerd en bijna het gehele bewustzijn in schemer gehuld, waarin slechts twee beelden worden belicht.”

De fasen

In de eerste fase van een individuele les gaat het kind het materiaal verkennen. Het kind moet weten hoe je met het materiaal omgaat.

Het lesje is kort. De begeleidster laat zien hoe het materiaal gebruikt wordt en laat heel duidelijk zien hoe de handelingen moeten worden uitgevoerd. Het gaat om de handeling, vandaar dat er geen woorden nodig zijn en als er wel woorden nodig zijn, moeten er zo weinig mogelijk gebruikt worden. De woorden die gebruikt worden zijn eenvoudig.

“De aandacht van het kind moet geïsoleerd worden van alles, behalve het onderwerp van de les.”

De begeleidster treedt op de achtergrond, het gaat om het werk en niet om haar. Zij moet het werk voor het kind boeiend en interessant maken. Alle aandacht gaat naar het materiaal. Daarom is het ook belangrijk dat de tafel van het kind leeg is en er geen dingen zijn die het kind kunnen afleiden.

Het is belangrijk dat de begeleidster het kind motiveert door haar eigen enthousiasme te tonen. De begeleidster doet er alles aan om het kind voor het materiaal te interesseren. Het kind moet zich concentreren bij de aanbieding.

De begeleidster biedt het materiaal aan en het kind mag beslissen of hij er mee wil werken. Als blijkt dat het materiaal niet begrepen wordt door het kind, dringt de begeleidster niet aan. Als het kind een fout heeft gemaakt, of het niet heeft begrepen, mag de begeleidster dat niet laten merken. Volgens Montessori heeft het geen zin om de kinderen op hun fouten te wijzen. Het heeft veel meer effect als je laat zien hoe iets wel kan op een andere manier. Het werkt voor een kind demotiverend als de leidster altijd met adviezen komt en alles beter weet. We laten het kind zelf ontdekken. Het kind kan zelfstandig gaan werken met het materiaal na de aanbieding.

Als de begeleidster ziet dat:

“ze het materiaal zo gebruiken dat het waardeloos wordt voor het doel, dat wil zeggen dat het geen nut heeft voor de ontwikkeling van het kind, dan moet zij een eind aan dit werk maken; echter met de grootste zachtheid, als het kind rustig is en prettig gestemd.”

Als het kind het materiaal gebruikt: *“met variaties, die een intelligente gedachte verraden, dan laat de begeleidster het kind doorgaan met het herhalen van dezelfde oefening, of het voortzetten van zijn eigen probeersels en ervaringen”*

Het belangrijkste is dat het kind door het materiaal is geboeid. Als het kind veel met het materiaal heeft geoefend volgt de tweede fase.

In de tweede fase komt de leidster tussen het materiaal en het kind. Zij helpt het kind om een vastere vorm te geven aan begrippen. Dit doet zij met behulp van een namenlesje. Het namenlesje bestaat uit drie trappen. Het is de bedoeling dat de begeleidster laat zien hoe je met het materiaal omgaat, het is niet de bedoeling dat zij dit dwingend voordoet. De kinderen moeten de handeling vanzelf overnemen en niet geforceerd nadoen. Hieronder volgt een voorbeeld van een namenlesje met de roze toren:

Namenlesje met de roze toren: groot - klein

Eerste trap: Associatie van de zintuiglijke waarneming met de naam.

De begeleidster neemt de grootste en de kleinste kubus en legt de andere kubussen zo neer, dat het kind ze niet kan zien. De begeleidster voelt de grootste kubus, laat het kind hem voelen en zegt duidelijk "groot".

Daarna doet ze hetzelfde met de kleinste kubus en zegt duidelijk "klein". Het kind kan de namen nazeggen.

Tweede trap: De herkenning van het voorwerp door de overeenkomstige naam.

De begeleidster vraagt het kind het juiste aan te geven. Zij zegt steeds: geef eens groot - klein enz. Zij probeert zoveel mogelijk variaties in het lesje te brengen (voel - leg enz.). Ook het tempo en haar intonatie kan ze veranderen. Voor de begeleidster door gaat naar de derde trap moet het kind zonder aarzeling de juiste kubus aangeven.

Derde trap: Het onthouden van de naam door de overeenkomstige naam

De begeleidster zet de twee kubussen naast elkaar en vraagt het kind de namen te benoemen en laat deze enige malen herhalen.

Wanneer de lesjes goed aangeboden worden, is het net een spel. Het kind leert op die manier allerlei begrippen als groot, klein, dik, dun, ruw, glad, licht, donker, hard, zacht, enzovoorts.

Het is belangrijk dat het kind leert om zijn geest zo te organiseren dat het steeds meer kan en wil leren. Als kinderen hun kennis goed kunnen verwerken, hebben ze belangstelling voor meer kennis. Door kinderen van jongs af aan systematisch de kennis geordend aan te bieden, gaan ze niet alleen scherper waarnemen, maar krijgen ze ook geordende en heldere indrukken van hun omgeving.

De les in drie perioden

Doel

Door de lessen in drie perioden wordt de zelfstandigheid bevorderd. De kinderen leren de regels die (later) in de klas gehanteerd worden. Deze lessen zijn belangrijk voor de gewoontevorming. De kinderen wennen aan vaste regels die nodig zijn om in een gemeenschap te leven. Deze lesjes bevorderen de aanpassing aan en oriëntering in de omgeving en het dagelijks leven van de groep. De kinderen krijgen een gevoel van veiligheid omdat ze weten wat er van hen wordt verwacht. Dat bevordert hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheidsgevoel.

We onderscheiden hierin:

Zorg voor de omgeving

De kinderen leren hoe ze voorwerpen uit hun directe omgeving moeten verplaatsen en/of schoonmaken.

De kinderen leren hoe ze handelingen uit het dagelijkse leven moeten uitvoeren, bijvoorbeeld hoe ze een plant water moeten geven, een tafel moeten schoonmaken, een stoel moeten dragen, omgaan met verf, omgaan met een schaar en dergelijke. De kinderen versterken hun gevoel van eigenwaarde door de dagelijkse handelingen zelfstandig te doen.

Zorg voor jezelf

Kinderen leren bij deze lessen hoe ze zichzelf moeten verzorgen, zoals het poetsen van je tanden, het gebruiken van de wc, het snuiten van je neus.

De begeleidster moet rekening houden met kinderen met een andere culturele achtergrond. Voor hen gelden wellicht andere gewoonten. Het kan leuk zijn om, als een kind dat durft, een dergelijk gewoonte in een les in drie perioden te laten zien.

Zorg voor de ander

Bij deze lessen leren de kinderen bepaalde omgangsvormen die gebruikelijk zijn. De regels hebben betrekking op de gewoontes van de Nederlandse cultuur. Het gaat hier bijvoorbeeld om iemand groeten, iets afwijzen, jezelf of een ander voorstellen, iemand voor laten gaan. Als er kinderen zijn uit andere culturen moet hier rekening mee gehouden worden. Deze kinderen kunnen ook een omgangsvorm laten zien uit hun eigen cultuur.

Lesvorm

Eerste periode:

De begeleidster doet de handelingen duidelijk en nadrukkelijk voor met precies genoeg woorden. Al het overbodige wordt achterwege gelaten omdat de aandacht van de kinderen gericht moet zijn op de handelingen waar het om gaat.

Tweede periode:

Enkele kinderen herhalen de handelingen van de leidster. Meestal kiest de begeleidsters hiervoor kinderen die 'baat' hebben bij de oefening en van wie kan worden verwacht dat ze de handeling goed overnemen. De begeleidster zorgt ervoor dat het laatste kind de handeling in ieder geval 'goed' overneemt.

Derde periode:

De begeleidster brengt de handelingen kort onder woorden. De handelingen worden daarbij achterwege gelaten (isolatie). Het is voor jonge kinderen lang niet altijd noodzakelijk om uit te leggen waarom een bepaalde handeling of gewoonte is zoals die wordt aangeleerd. Oudere kinderen kunnen hier wel behoefte aan hebben.

Bij een les in drie periode zijn een aantal zaken belangrijk:

- De opstelling van de kinderen (kan iedereen het goed zien?);
- Het klaar leggen/zetten van materiaal (het lesje begint pas als alles klaar staat/licht);
- De manier van aanbieden (maak er een spannend toneelstukje van);
- De aandacht van groep;
- Observeer het gedrag van de kinderen tijdens en na de les.

De begeleidster kijkt of de kinderen de regels later goed toepassen. Als dit niet (meer) het geval is wordt het lesje herhaald. De begeleidster kan ervoor kiezen om de les aan de gehele groep, een kleine groep of als individuele les aan te bieden.

Lijst van mogelijke lesjes

In bovenstaande tekst worden al wat voorbeelden genoemd van mogelijke lessen in drie perioden. Hieronder een voorbeeld van een lijst drieperioden lessen:

- Wassen van een tafel
- Wassen en afdrogen van schoteltjes
- Wassen en afdrogen van bestek
- Wassen en afdrogen van een glas /kopje
- Wassen / uitspoelen van doekjes
- Doekjes uitwringen en ophangen om te drogen
- Thee zetten
- Stoel aanschuiven
- Opstaan met een werkje
- Dragen van een stoel
- Dragen van een stapel doosjes
- Dragen van een schaar
- Dragen van een mes
- Dragen van potloden
- Dragen van een blad met voorwerpen
- Ophangen van jas, muts, das.
- Kast stoffen
- Plank stoffen
- Vegen van de vloer
- Dweilen van de vloer
- Openen en sluiten van deuren
- Openen en sluiten van ramen
- Openen en sluiten van laatjes
- Aan - en uitdoen licht
- Vouwen van papier
- Knippen
- Plakken met lijm
- Plakken met plakband
- Potlood slijpen
- Gebruik viltstift (Dop op viltstift doen).
- Gebruik perforator
- Gebruik boek (Boek openslaan, Bladzijde omslaan, Gebruik van een bladzijdenwijzer)
- Gebruik multomap (voorkant achterkant, openen en sluiten, (leeg) papier inleggen, gebruik tabbladen
- Gebruik computer: (aandoen / uitdoen, wachtwoord invoeren, betekenis zandloper, Cd-rom la bedienen)

- Bloemen/planten verzorgen (begieten en beschermen)
- Handen wassen
- Gebruik van mes en vork
- Afval weggooien
- Iemand groeten
- Iemand iets vragen
- Iets aanbieden
- Excuus vragen
- Achter iemand omlopen
- Vragen om voor iemand langs te mogen gaan
- Iemand bedanken
- Iemand iets aangeven
- Iemand voor laten gaan
- Wachten (als iemand in gesprek is, op je beurt wachten)
- Opzij gaan als iemand erlangs wil
- De deur openhouden voor iemand en die voor laten gaan
- De deur vasthouden totdat degene achter de deur heeft aangepakt
- De beurt nemen
- Samen praten
- Samenwerken
- Communiceren van emotie (iemand stoort je, iemand kwetst je)
- Lesjes die zich beter lenen om aangeboden te worden binnen thema's of Projecten:
- Bezoek ontvangen (huisbezoek)
- Inpakken van pakjes
- Zaaïen, planten en harken
- Toiletbezoek (papiergebruik, W.C. doortrekken, handen wassen)
- Persoonlijke hygiëne (hoesten, zakdoekgebruik)
- Een treinkaartje kopen (automaat)

Het materiaalspel

Doel

Het materiaalspel wordt aangeboden:

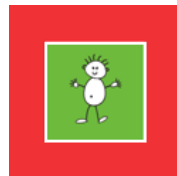
- aansluitend bij de belangstelling van de groep (activiteitgolf)
- om een bepaalde oefening gezamenlijk te herhalen;
- om bepaald materiaal (opnieuw) in de belangstelling te brengen;
- om bepaalde begrippen te herhalen.

Het meeste (ontwikkelings-)materiaal leent zich voor materiaalspelen. Materiaalspelen hoeven niet uitsluitend met Montessori materialen te worden gegeven.

Vorm

Meestal wordt het materiaalspel aangeboden aan de gehele groep, soms aan een kleine groep ('op uitnodiging').

De begeleidster geeft een korte duidelijke uitleg, indien nodig in gedeelten, waarna de kinderen het spel zo zelfstandig mogelijk uitvoeren. Het spel wordt twee of drie keer achter elkaar gedaan als daar belangstelling voor is.

Aandachtspunten zijn:

- Opstelling kinderen
- Klaar leggen/zetten van materiaal
- Manier van aanbieden
- Zelfstandigheid van de kinderen (zelf doen)
- Aandacht van groep (is herhaling zinvol?)
- Gedrag van kinderen
- Opruimen
- Toepassen

De Begeleidster

Montessori's visie

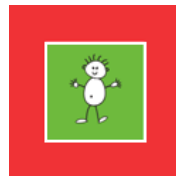
"(The aim of education) is to offer aid to the development of the growing human being. Education starts with birth, and therefore concerns parents as well as all other adults who take care of the child in the different milieus in which it grows." Ouders en begeleidsters dienen allen vanuit dezelfde intentie aan het opvoedingsproces te werken en dienen bereid te zijn in goede samenwerking met elkaar de ontwikkeling van het kind doorlopend te begeleiden. Consequentie hiervan is dat er regelmatig contact moet zijn tussen kinderdagverblijf en ouders, zodat ouders voortdurend geïnformeerd zijn over de situatie in het kinderdagverblijf en de begeleidsters op hun beurt geïnformeerd zijn over de situatie thuis.

Kenmerken van de rol van begeleidster zijn (volgens Montessori):

1. Zij gedraagt zich in de groep relatief terughoudend. Volgens Montessori is de volwassene zelf een deel van de "voorbereide omgeving".
Men zou kunnen stellen dat de begeleidster "indirecte begeleiding" geeft. Dit laatste geschiedt door:
 - rustig gedrag,
 - een zachte stem,
 - een afwachtende houding en voortdurende observatie van de situatie.Als er iets fout gaat - er valt bij voorbeeld iets om - dan reageert de begeleidster niet meteen, maar wacht af wat de reactie van de kinderen zal zijn. Eventueel corrigeert zij op indirecte, vriendelijke wijze.
2. Zij heeft respect voor de persoonlijkheden van de kinderen. Dit komt onder meer tot uiting doordat zij de kinderen zo veel mogelijk hun eigen gang laat gaan en ook doordat zij een te grote emotionele afhankelijkheid probeert te vermijden. Zij is dus ook niet huiverig om een kind voor langere tijd een bepaald werkje te laten doen. Wel zal zij door observatie trachten erachter te komen waarom dat kind dit werkje doet.
3. Zij observeert regelmatig en systematisch de kinderen, om deze zo te leren kennen en om het ontwikkelingsproces dat elke kind doormaakt, goed te kunnen overzien. Een goede registratie van dat wat is waargenomen, de groepsadministratie, is hierbij onontbeerlijk.
4. Zij zorgt voor een optimale "voorbereide omgeving" en daarin voor voldoende materiaal dat aantrekkelijk-dus schoon-en compleet is. Hieruit volgt dat zij regelmatig zelf materiaal moet maken (dat zo veel mogelijk voldoet aan de aan het materiaal te stellen eisen) voor leerdoelen waarvoor geen bestaand materiaal voorhanden heeft of voor kinderen die met hun eigen leerstijl zich niet tot het bestaande materiaal aangetrokken voelen.
5. Zij gebruikt bij de aanbidding van het materiaal zo weinig mogelijk woorden. Aanbieden is demonstreren; nauwkeurig voordoen hoe het materiaal door het kind moet worden gehanteerd.
6. Zodra het kind begrijpt welke handelingen van hem worden verwacht, neemt het deze over, waarna de begeleidster het juiste gebruik op afstand nog enige tijd controleert alvorens het kind zelfstandig verder te laten werken.
7. Zij deelt noch beloningen noch straffen uit. De materialen en de vrije werkkeuze bevorderen immers intrinsiek gemotiveerd leren. Vandaar dat de kinderen ook als ze iets "goeds" gedaan hebben, niet direct om een lovend woord van de begeleidster zitten te springen.
8. Zij deelt de beschikbare tijd voor het kind zó in, dat elk kind het grootste deel van de tijd individueel bezig kan zijn.

- 8.1. Zij zorgt voor een goede samenwerking tussen ouders en kinderdagverblijf, omdat de opvoeding daar en thuis in elkaars verlengde moeten liggen.
9. Zij bespreekt regelmatig de ontwikkeling van het kind met de ouders.
10. Binnen het team moeten de begeleidsters tenminste kennis hebben genomen van elkaars werkwijze, zodat de continue begeleiding van de kinderen mogelijk wordt. Dit wordt bespreekbaar gemaakt in het teamoverleg, maar ook tijdens het werken op de groep.
11. Alle informatie over de kinderen (gedrag, lichamelijke kenmerken, vorderingen en eventuele bijzonderheden) worden zodanig bijgehouden (liefst centraal in één gezamenlijk informatiesysteem), dat deze informatie overdraagbaar is naar andere begeleidsters.

Hoe wij invulling geven aan onze rol als Begeleidster

Binnen ons kinderdagverblijf/ BSO werken meerdere begeleidsters. Begeleiding van de kinderen van de groep(en) is een taak van alle begeleidsters binnen het team. Bij ons zijn de kinderen die kunnen kruipen of lopen, voor wat hun verblijf in de ruimtes betreft, in principe niet aan één ruimte gebonden. Dat geldt zeker tijdens het spelen in de tuin. Elke begeleidster moet daarom niet alleen zo veel mogelijk weten van haar “eigen” kinderen, maar ook van de kinderen van haar collega's.

Wij passen de visie van Maria Montessori toe en houden die in stand. Wij kijken op een bepaalde manier naar het kind, zijn behoeften en zijn mogelijkheden. Door ons te verplaatsen in de kinderlijke ontwikkeling en de kinderlijke beleving proberen wij het kind te begeleiden in de groei naar volwassenheid. Wij geven de kinderen ruimte en bewegingsvrijheid, vrijheid van werken en besteden aandacht aan sociale gedragsregels. Onze houding gaat uit van het motto *“help mij het zelf te doen”* en is daarom:

- terughoudend;
- rustig;
- begeleidend, niet onderwijzend;
- positief, nooit verwijtend, wel corrigerend indien nodig;
- observerend;
- non- verbale communicatie;
- bewust taalgebruik;
- ondersteunend naar de ouders.

De voorbeeldfunctie is heel belangrijk en daarom moeten wij ons altijd bewust zijn van onze manier van handelen/ werken. Wij zijn op de volgende manieren bezig met de Montessori visie:

- Het zelf ontwikkelen van nieuw materiaal en werkjes;
- Het volgen van opleidingen zowel intern als extern. De opgedane kennis wordt terug gekoppeld tijdens het maandelijks teamoverleg; De volledige scholing van begeleidsters is opgenomen in het scholingsplan.
- Het volgen van workshops aangeboden door de Nederlandse Montessorivereniging;
- Studiedag: wisselende thema's zoals 'voorbereide omgeving'.

Hierdoor zijn wij constant bezig om onze Montessori kennis in stand te houden en uit te breiden.

De Montessoribegeleidster in relatie tot de opvoeddoelen van Riksen- Walraven.

In de wet IKK (2018) vormen de opvoeddoelen van Riksen-Walraven het belangrijkste uitgangspunt voor veilige en kwalitatief goede kinderopvang. Hieronder worden de vier doelen uitgewerkt en gekoppeld naar de Montessori visie in de praktijk.

• Een gevoel van emotionele veiligheid

Binnen Montessori kinderopvang worden kinderen begeleid in een klimaat van (emotionele) veiligheid. De basis van al het handelen van de begeleidsters is het bieden van een gevoel van veiligheid aan het kind. Hierbij is een vertrouwensrelatie met de groepsbegeleidster onmisbaar. Vaste rituelen, ritme en regels zorgen ervoor dat kinderen zich zeker voelen. Vanuit een veilige basis durven en kunnen zij de wereld gaan ontdekken. Persoonlijk contact met de begeleidster, een vertrouwde omgeving en de aanwezigheid van bekende groepsgenootjes dragen bij tot het verkrijgen van een veilig gevoel.

- **Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie**

Kinderen worden begeleid om zichzelf beter te leren kennen, zelfstandig te worden en een positief zelfbeeld te hebben (competentie). Elk kind is uniek en waardevol. Wij accepteren kinderen zoals ze zijn en wij hebben vertrouwen in het vermogen van kinderen. Kinderen hebben vanaf de geboorte een innerlijke motivatie om te leren lopen, praten en contact te maken met anderen. Zij leren wat nodig is voor het leven. Bij Montessori kinderopvang leren kinderen binnen het eigen vermogen, in hun eigen tempo en op geheel eigen wijze, daarbij worden zij begeleid en aangemoedigd door de begeleidsters. Het eigen en unieke ontwikkelingstempo van het kind is voor ons maatgevend in de begeleiding van de kinderen.

- **Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competentie**

De begeleidsters bieden kinderen de ruimte om sociale ervaringen op te doen, waardoor sociale vaardigheden verworven worden. Elk kind krijgt individuele zorg en aandacht. Ook de groep heeft een belangrijke functie, want kinderen maken deel uit van een gemêleerde samenleving. Binnen Montessori kinderopvang heeft het kind de gelegenheid om de wereld om hem heen te ontdekken. Kinderen leren ook van én door elkaar. Het kennismaken met andere volwassenen en kinderen, het respecteren van anderen en het opkomen voor eigen belang zijn belangrijke toegevoegde waarden van het samenzijn in een groep. In de groep worden deze vaardigheden gestimuleerd door bijvoorbeeld elkaar te helpen, samen te spelen, samen op te ruimen en samen feestelijke gebeurtenissen te vieren.

- **De kans om zich waarden en normen, de samenleving zich eigen te maken**

Het is van groot belang dat kinderen normen en waarden leren. Het eigen maken van normen en waarden maakt onderdeel uit van de morele ontwikkeling. Binnen de groep doen zich situaties voor waar veel leermomenten zullen zijn (bijvoorbeeld pijn en verdrietige situaties, ruzie of een maatschappelijke gebeurtenis). Door reactie en begeleiding van begeleidsters ervaart een kind wat wel en niet goed is. Groepsbegeleidsters hebben dus een belangrijke voorbeeldfunctie.

In het werkplan wordt specifiek ingegaan op de ontwikkelingsdoelen in relatie tot de praktijk.

Opleidingseisen voor begeleid(st)ers

Alle begeleid(st)ers beschikken over het juiste diploma waarmee gewerkt mag worden in de kinderopvang. Zie CAO kinderopvang. Daarnaast is er een apart scholingsplan opgesteld waar de EHBO-/BHV-/baby- en taalscholing in is opgenomen. Per locatie is dit uitgewerkt in een aparte bijlage van het scholingsplan.

Beroepskrachten in opleiding, stagiaires en vrijwilligers binnen onze opvang.

Binnen Montessori kinderopvang wordt op dit moment niet gewerkt met beroepskrachten die een BBL-opleiding volgen, of een duaal HBO traject. Wel bieden wij stageplekken aan voor MBO- BOL stagiaires, bij voorkeur van de kindgerichte opleidingen. In principe werken wij niet met vrijwilligers op de locatie. Indien dit wel het geval is staat dit beschreven in het werkplan van de betreffende locatie.

Begeleidsters in opleiding die een BOL-traject volgen, staan boventallig op de groep, naast ervaren gediplomeerde begeleidsters. Uitsluitend in geval van ziekte van vaste begeleidsters, of vakantie van de stagiaire, of tijdens het afleggen van de proeve van bekwaamheid als onderdeel van de opleiding kan de stagiair als volwaardig pedagogisch medewerker worden ingezet. Inzet tijdens ziekte van de vaste medewerker of tijdens vakantie van de stagiaire kan alleen op de eigen stage locatie. Tijdens deze inzet staan begeleidsters in opleiding nooit alleen op de groep. Bovenstaande geldt alleen voor niveau 3 en 4 stagiaires. De begeleidster in opleiding kan niet in het eerste leerjaar worden ingezet (hier worden geen uitzonderingen op gemaakt).

Afhankelijk van het leerjaar lopen zij één of meer dagen stage op de groepen. Elke stagiaire heeft een begeleidster die haar tijdens de stage ondersteunt, coacht en beoordeelt. Dit is vaak de hoofdbegeleidster van de locatie of een ervaren collega. Welke taken een stagiaire mag uitvoeren is vastgelegd in ons stage werkplan en conform de leerdoelen van het betreffende leerjaar. Dit wordt vooraf met de (hoofd) begeleidster afgestemd. In het algemeen omvatten de taken van de stagiaire:

- **De stagiair geeft ondersteuning aan de begeleidster;**

Dat wil zeggen: praktische, actieve ondersteuning bij de uitvoer van de klusjes, bijvoorbeeld:

- de kinderen ondersteunen bij het dekken en afruimen van de tafel,
- de kinderen helpen bij het schoonmaken van de tafels na de maaltijd,
- afwas doen na elke fruit/brood maaltijd
- Ook “werk zien” op de groep hoort hierbij: afruimen, afnemen, opruimen van rommel, stofzuigen, enzovoorts.

Inzet bij verzorgende taken: verzorgende taken, zoals het geven en klaarmaken van een fles, het verschonen van een luier, het gaan naar de wc en het begeleiden van het slaapmoment (naar bed brengen, uit bed halen) gebeurt in eerste instantie alleen onder toezicht van de ervaren begeleidster op de groep. Pas wanneer de (hoofd) begeleidster van mening is dat de stagiair deze taken zelfstandig kan uitvoeren krijgt zij deze verantwoordelijkheid. Er blijft altijd een begeleidster in de buurt wanneer hulp nodig is.

- **De stagiair biedt pedagogische ondersteuning op de groep:**

Dit wil zeggen: de stagiaire houdt zich bezig met de het ondersteunen van de begeleiding en verzorging van kinderen van 0-12 jaar.

De stagiair heeft ook oog voor wat er gebeurt in de groep en kan hier (afhankelijk van het leerjaar) ondersteuning in bieden of initiatieven in nemen, al dan niet op verzoek van de groepsbegeleidster. Bijvoorbeeld:

- Ondersteunen met het creëren van een warme en veilige omgeving en voor de veiligheid van de omgeving.
- Ondersteunen om kinderen positief bij te laten dragen aan de groeps sfeer
- Ondersteunen met spelactiviteit/montessori werkjes
- Ondersteunen met organisatie en voorbereiding van speciale gelegenheden
- Aandacht verdelen over kinderen individueel en groepjes kinderen

Pedagogische ondersteuning betekent ook dat de stagiaire de begeleider(s) van de kinderen volgt in hun pedagogische begeleiding van de kinderen in de groep.

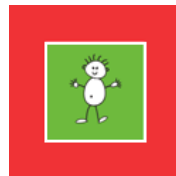
- **De stagiaire is zich hierbij bewust van haar rol in de groep:** voor begeleiders is zij: leerling/stagiaire, voor kinderen is zij: begeleidster, maar nog niet helemaal.

Dit betekent dat de stagiaire:

- Bereid zijn zich te blijven ontwikkelen door functioneringsgesprekken en evaluatiegesprekken

- De stagiair verdiept zich in de Montessori pedagogiek en leert hier volgens te handelen.
- Verantwoordelijk voor professionele instelling en aanpak op werkplek
- Verantwoordelijk om te werken volgens de opgesteld beleid, protocollen, werkinstructies en formulieren met betrekking tot veiligheid, hygiëne en pedagogische kwaliteit
- Verantwoordelijk voor een nette groep en omgeving van de kinderen
- Volgen van alle lessen op de onderwijsinstelling
- Het tijdig maken van de door de onderwijsinstelling opgegeven opdrachten en deze af laten tekenen bij de begeleidster
- Een keer in de maand aanwezig zijn bij een begeleidingsgesprek met de stagebegeleidster; ontwikkelpunten noteren en eraan werken; na een maand evalueren
- Aanwezig zijn bij de beoordelingsgesprekken met school

Observatie en registratie

Observatie volgens Montessori

Wil de begeleider een kind de juiste hulp kunnen geven in zijn ontwikkeling, dan is goed (kunnen) observeren een noodzakelijke voorwaarde. Om een spontane ontwikkeling te kunnen observeren, moet een kind een aantal vrijheden hebben, waaronder de vrijheid van beweging en van (werk)keuze.

Montessori vindt het belangrijk dat de observatie gericht wordt op de gewone, veel voorkomende handelingen. Door uitsluitend opvallend of uitzonderlijk gedrag te observeren, ziet men nooit het gewone ontwikkelingsverloop. Het zich eenzijdig richten op het afwijkende vormt volgens Montessori zelfs een belemmering voor het zien van het normale.

In de tweede plaats vindt Montessori dat de begeleider vooral moet letten op de wijze waarop het kind zich aanpast aan de omgeving. Bij het observeren van het gedrag moet de begeleider vooral op de bewegingen van de kinderen letten; kinderen die nog niet tot zelfdiscipline zijn gekomen, worden in hun gedrag gekenmerkt door ongeordende bewegingen, neiging tot nadoen en het niet kunnen richten van de aandacht op werkelijk aanwezige dingen.

Concentratiemomenten bij kinderen zijn volgens Montessori goede momenten om te observeren. Vooral omdat de begeleider ze moet herkennen, daar de kinderen die geconcentreerd bezig zijn, zo min mogelijk moeten worden gestoord.

Observatie aspecten

Volgens de Werkgroep dient op de volgende aspecten te worden geobserveerd:

- werkhouding van het kind;
- gedrag van het kind;
- de ontwikkeling van de motoriek van het kind;
- de taalontwikkeling van het kind.

Bij werkhouding denkt de Werkgroep 'het jonge kind' aan begrippen zoals: *interesse, gevoelige perioden, richting van de activiteit, mate van concentratie, zelfwerkzaamheid en creativiteit*.

Bij gedrag aan begrippen als: *normalisatie, gehoorzaamheid, samenwerking en houding ten opzichte van andere kinderen, houding ten opzichte van volwassenen en houding ten opzichte van de omgeving*.

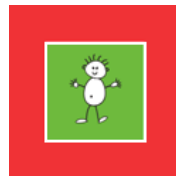
Bij ontwikkeling van de motoriek zullen begrippen als: *grove motoriek, fijne motoriek, en hand-oog-coördinatie* een rol spelen.

Bij taalontwikkeling denkt de Werkgroep aan aspecten van de ontwikkeling van de luisteren en spreekvaardigheid van het kind, zoals: *begripsvorming, passieve woordenschat, actieve woordenschat, uitspraak, en zinsbouw*.

Doel van het observeren

Het doel van het observeren is tweeledig; het observeren biedt niet alleen een beter inzicht in de ontwikkelingsfase van het kind, maar geeft de begeleider bovendien inzicht in haar eigen handelen. Dit inzicht wordt alleen bereikt als er systematisch wordt geobserveerd, dat wil zeggen:

- dagelijks;
- op vaste momenten;
- (tijdelijk) herhaaldelijk op dezelfde observatiepunten;
- zowel het individuele kind;
- als de gehele groep.

Voorwaarden

Belangrijk is dat de begeleidster observeert met:

- geduld;
- interesse;
- respect;
- precisie;
- een streven naar wetenschappelijkheid;
- plezier;
- verwondering over wat waargenomen wordt;
- bescheidenheid.

Registratie volgens Montessori

Over registratie heeft Montessori zelf niets geschreven. Montessori kinderopvang heeft dan ook haar eigen observatiesysteem voor kinderen van 0-4 jaar ontworpen. Voor de BSO kinderen is er geen observatiesysteem daar zij maar relatief korte tijd op de opvang zijn. Wel worden eventuele bijzonderheden genoteerd en besproken in het teamoverleg en/of met ouders.

Mentorschap

De kinderen zijn onderverdeeld onder de begeleidsters, het zogenaamde mentorschap. Hieraan gekoppeld zijn de observatieformulieren die een keer per jaar worden ingevuld. Voor de begeleidsters is dit steeds weer een uitdaging. Het is erg leuk om bewust bezig te zijn met het observeren van een kind. Het is elke keer weer verrassend om te zien hoe kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd toch zo kunnen verschillen in ontwikkeling en karakter.

Na een tijdje zien we de groei van de kinderen, niet alleen leuk voor ouders om te zien, ook de begeleidsters lezen graag eens terug. Daarna is er de gelegenheid voor een gesprek met de ouders zodat er een mogelijkheid is om wat dieper van beide kanten op de ontwikkeling van het kind in te gaan.

Om onze begeleidsters zo goed mogelijk voor te bereiden op deze observaties organiseren wij jaarlijks een bijscholingsdag. Daarnaast wordt het observeren van kinderen besproken in het teamoverleg. Begeleidsters worden in het proces van observeren, signaleren en doorverwijzen begeleidt door de hoofdbegeleidster. Zij kunnen casussen inbrengen of vragen stellen en ervaringen uitwisselen. Ook maakt het observeren van kinderen onderdeel uit van de extern- en interne Montessori scholing die elke begeleidster aangeboden krijgt. Zorg zal altijd vooraf besproken worden met ouder en hoofdbegeleidster voordat hierin verdere stappen worden gemaakt. Daarnaast kan een begeleidster een casus inbrengen in de team vergadering. Onze hoofdbegeleidsters hebben allemaal een HBO opleiding met een pedagogische achtergrond en kunnen de begeleidsters ondersteunen waar nodig. Wanneer de zorg te groot is voor onze deskundigheid kan er in een gesprek met ouders het advies worden gegeven contact op te nemen met huisarts, waar zij bijvoorbeeld een verwijzing kunnen aanvragen. Bijvoorbeeld voor een kinderarts, specialist of het Audiologisch Centrum. Dit geldt voor zowel kinderdagverblijf als BSO.

Overdracht naar de basisschool

We vinden het belangrijk dat het kind een onbevengene start maakt in het onderwijs. Ieder kind van 0-4 jaar ontwikkelt zich op een andere manier en snelheid. Wanneer een kind het kinderdagverblijf verlaat stroomt het meestal door naar de kleuterklas van de Montessori-school waarmee wij samenwerken. De afsluitende observatie die wij uitvoeren wanneer

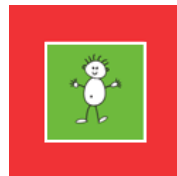

een kind 4 jaar wordt is ons uitgangspunt van de overdracht naar de basisschool. Daarnaast zijn er per locatie andere afspraken met betrekking tot de overdracht naar de basisschool. Dit komt doordat er binnen sommige gemeenten verplichte procedures zijn opgesteld. In het werkplan wordt dit voor de locatie concreet beschreven.

De kwaliteitscriteria van de Nederlandse Montessori Vereniging

Wil ons kinderdagverblijf door de Nederlandse Montessori Vereniging worden erkend, dan moeten observatie en registratie aan de volgende eisen voldoen:

criterium:	toelichting:
<ul style="list-style-type: none">De begeleidster observeert:<ul style="list-style-type: none">systematisch;dagelijks;elk individueel kind;maar ook de gehele groep,zoals blijkt uit:<ul style="list-style-type: none">gedragingen van de begeleidster;aantekeningen die de begeleidster maakt.	<ul style="list-style-type: none">Begeleidster vult de daglijsten van haar groep in en de observatielijsten van haar mentorkinderen
<ul style="list-style-type: none">De begeleidster houdt een registratie bij.	.
<ul style="list-style-type: none">Aan de hand van het registratieformulier wordt duidelijk dat de begeleidster tegemoet komt aan de verschillen tussen de kinderen met betrekking tot:<ul style="list-style-type: none">ontwikkelingsleeftijd;gevoelige perioden;belangstelling;karakter;de behoefte om alleen of samen te werken.	

Werkafspraken en Protocollen

Binnen Montessori kinderopvang zijn wij ons steeds meer bewust van de plaats van de begeleiders in de praktijk en samenleving. Wij willen hiervoor onze verantwoordelijkheid dragen. Door met elkaar werkafspraken en protocollen te maken laten wij als kinderdagverblijf en BSO zien dat wij professioneel bezig zijn met het uitoefenen van het beroep. Het geeft onze klanten en beroepsbeoefenaars inzicht in de waarden en normen die binnen ons kinderdagverblijf gehanteerd worden. De werkafspraken en protocollen zijn bedoeld om inzichtelijk te maken hoe wij de kwaliteit van de beroepsuitoefening in de kinderopvang willen waarborgen. De werkafspraken en protocollen zijn op te vragen bij de hoofdbegeleidster van de locatie, daarnaast zijn de protocollen en werkafspraken inzichtelijk voor ouders op de locatie.

Ouders

Hoe wij de rol van de ouder zien

Als Montessori kinderdagverblijf beseffen wij heel goed dat de eerste levensjaren van een kind heel belangrijk zijn voor de rest van zijn ontwikkeling. Daarom willen wij de kinderen die bij ons komen een plek bieden waar zij zich zelf kunnen zijn en waar zij zich in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen. Wij aanvaarden en respecteren het kind zoals het is en geven het de gelegenheid om door middel van ervaringen te leren. Aansluitend hierop is het voor een ouder belangrijk om te weten dat als je ons kinderdagverblijf binnen loopt, je de wereld van het kind binnen treedt. De dag begint in de gang waar de kinderen hun sloffen aantrekken, hun schoenen weg zetten en hun jas op hangen. In het kader van *“help mij het zelf te doen”*, verzoeken wij ouders om:

- Kleding en pantoffels die de kinderen zoveel mogelijk zelf aan en uit kunnen doen aan te schaffen;
- Lusjes in de jas, zodat het kind zelf zijn jas kan ophangen;
- Namen in kleding, schoenen en pantoffels;
- Het liefst geen rompers meer voor kinderen van de peutergroep (2 à 2,5 jaar), maar een onderbroek, wat gemakkelijker is bij het plassen op de pot of op de wc. Tevens bevordert dit de zelfstandigheid.

Voor de motorische ontwikkeling en de zelfredzaamheid van het kind is het belangrijk dat kinderen die al kunnen lopen, ook lopend binnen komen. Rust tijdens het binnen komen vinden wij een belangrijk aspect. Ouders van kinderen kunnen bij binnenkomst met hun kind nog even samen aan de grote tafel zitten. Hier vind tevens ook de overdracht plaats. Er staat koffie en thee, er liggen voorleesboeken, spelletjes of een puzzel.

Geen plastic zakken of medicijnen in de mandjes en liever niet te veel spullen. Ouders nemen afscheid en het kind betreedt zelfstandig, of als dit nog moeilijk is samen met de begeleidster de ruimte waarin al door de andere kinderen gespeeld en gewerkt wordt. Bij het raam kan dan nog even gezwaaid worden.

Aan het einde van de dag, bij het ophalen van het kind, nemen de ouders op dat moment de verantwoordelijkheid over van de begeleidster en de overdracht vindt plaats. Tekeningen, plakwerkjes, knipwerkjes etc. gaan in een mand die aan het eind van de dag op de kast wordt gezet. Hierin kunnen ouders kijken of hun kind die dag een knutselwerk heeft gemaakt en dit mee nemen.

Als Montessori kinderdagverblijf en BSO bieden wij een ander milieu naast en als aanvulling op de thuissituatie, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de verschillende aspecten van de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Wij vinden het belangrijk om op de hoogte te zijn van de situatie thuis.

Betrokkenheid van de ouders

Wij willen een zodanige relatie met de ouders opbouwen dat in wederzijds overleg wordt gestreefd naar een zo optimaal mogelijke ontwikkeling van het kind, zowel in het dagverblijf als thuis. Het is ook van belang dat ouders zich bij ons thuis voelen en inspraak hebben. Dit willen wij bereiken op de volgende manieren:

- De jaarlijkse zomerborrel;
- De nationale voorleesweek. Ouders kunnen zich opgeven om een verhaal voor te lezen;
- Ouderavond, algemeen voor alle ouders;
- Mogelijkheid voor het aanvragen van een tien minuten gesprek. Dit kan een verzoek van zowel ouders als begeleidsters zijn;
- Mogelijkheid om bij binnenkomst nog even een kop koffie of thee te drinken;

- De nieuwsbrief en oudermemo;
- Ons dagverblijf is lid van de onafhankelijke stichting klachtencommissie kinderopvang;
- De oudercommissie.

De oudercommissie

De belangrijkste taak van de oudercommissie is het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van kinderen en ouders, door mee te praten over het beleid van het kinderdagverblijf/BSO. De oudercommissie fungeert daarbij als aanspreekpunt voor de ouders en voert regelmatig overleg met de hoofdbegeleidster van het dagverblijf. Ook biedt de oudercommissie ondersteuning bij diverse jaarlijkse ouderbijeenkomsten en andere activiteiten van het dagverblijf. Alle ouders hebben de mogelijkheid om vergaderingen van de oudercommissie bij te wonen. Zo zijn ook notulen openbaar. Per locatie is de aanwezigheid en samenstelling van de oudercommissie beschreven.

Bronvermelding

Joosten, A.M. (1953) *Maria Montessori. Door het kind naar een nieuwe wereld*. Uitgeverij: Kinheim

Seldin, T. (2008) *Wat een geweldig kind!* Becht's Uitgevers-Maatschappij

Montessori, Dr. M. (2008) *The Absorbent Mind*. Wilder Publications, Limited

Montessori, Dr. M. (2009) *The Montessori Method*. Snowballpublishing

Gettman, D. (1988) *Basic Montessori (learning activities for under-fives)*. St. Martin's Press

Moorman, A. (1998) *Montessori Concreet*.

Montessori, Dr. M. (1986) *The discovery of the Child*. Ballantine Books

Nederlandse Montessori Vereniging.

Pedagogisch werkplan

Montessori kinderopvang Nieuwegein

2019

Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch werkplan 2018 van Montessori Kinderopvang Nieuwegein. Deze locatie bestaat uit een kinderdagverblijf en een BSO. In totaal kunnen wij een plek bieden aan 55 kinderen, 15 kinderen op de kinderopvang en 40 kinderen op de BSO (Wij hebben nu maximaal 20 BSO kinderen per dag).

Dit plan is de rode draad, opgesteld aan de hand van het algemeen pedagogisch beleidsplan, die we het gehele jaar zullen volgen. Het zal de ouder en/of verzorger, de kinderen en ook de pedagogisch medewerkers een stevige en duidelijke basis bieden.

In dit plan is onder andere beschreven hoe de locatie er uit ziet, welk dagritme er wordt gehanteerd, hoe er omgegaan wordt met personeel en ouders en welke regels er zijn. Het is een praktische vertaling van het pedagogisch beleidsplan, toegespitst op de locatie.

Het kind in ons kinderdagverblijf

- Inrichting van de groepen

De Montessori kinderopvang Nieuwegein bevindt zich in Montessorischool De Vleugel en heeft verschillende groepsruimtes.

Het kinderdagverblijf is voor kinderen vanaf 3 maanden tot 4 jaar oud. Hier hebben we een baby zone. Wij maken geen gebruik van boxen, zodat de baby's bewegingsvrijheid hebben en niet beperkt worden. Het is een overzichtelijke ruimte en heeft verschillende hoeken, o.a. een bouwhoek, huishoek, eettafel en montessori hoek.

(Foto KDV)

In ruimte die geschakeld is aan het KDV, bevindt zich een BSO-groep voor kinderen van 4-12 jaar. Hierin kunnen wij maximaal 20 kinderen plaatsen. We proberen zoveel mogelijk dezelfde begeleidster per stamgroep aan te houden. De BSO is ingericht met hoeken, waar een gedifferentieerd aanbod aan activiteiten wordt verzorgd.

- Het bevorderen van de motorische ontwikkeling en zelfredzaamheid

Vanaf de geboorte moet het kind handelingen kunnen doen waartoe het in staat is. Een kind van twee jaar wil van alles zelf doen. Bijvoorbeeld zich aan- en uitkleden, zelf eten en drinken, zelf brood smeren etc. Wij vinden het van belang dat jonge kinderen de gelegenheid krijgen om te oefenen in dagelijks terugkomende activiteiten. Mede doordat alles op kindermaat en kinderhoogte is afgestemd, krijgen zij ook de ruimte om zelfstandig te handelen. Wij geven geen onnodige hulp. Volgens Maria Montessori heeft een kind dat eens prachtig verwoord met het verzoek "help mij het zelf te doen".

Voorbeelden

- *eten en drinken:* We gaan gezamenlijk met de peuters aan tafel. Peuters helpen mee de tafel te dekken, het fruit te snijden en zelf drinken in te schenken. Na het eten zorgen zij er zelf voor dat hun spullen opgeruimd worden. De kinderen zitten aan een lage tafel. Wij maken geen gebruik van tuitbekers maar drinken uit een glas. De kinderen eten van porseleinen borden/schalen. Kinderen leren door morsen en breken oorzaak en gevolg van hun gedrag kennen en verantwoordelijkheid te dragen voor hun handelen.

Voor de kinderen van de BSO geldt dat zij zelf de tafel dekken. Zij zorgen ervoor dat er brood, crackers, fruit en beleg op tafel staat. De kinderen kunnen ook zelf water inschenken. Dit staat klaar op een dienblad wat de begeleidster(s) neerzetten (of met hulp van de kinderen).

Na afloop zetten de kinderen hun bord en bestek op het aanrecht en wassen dit zelf af. Nadat ze het hebben drooggemaakt, zetten ze het servies weer terug in de trolley.

1 keer per week doen we het hele servies in de vaatwasser.

- *aan- en uit kleden:* Kinderen worden vanaf het begin gestimuleerd om zelf hun jas aan de lage kapstok te hangen en zelf hun jas aan- en uit te doen. Wij leren ze om hun jas op de grond te leggen, de armen in de mouwen te steken en dan de jas over hun hoofd te gooien. Zo kunnen ze het al heel vroeg helemaal zelf doen.

- Het overbrengen van omgangsvormen

Wij bieden een opvoedingsklimaat aan waarin elk kind zich geaccepteerd kan voelen, ongeacht afkomst of nationaliteit. Wij maken kinderen attent op het feit dat er regels en grenzen gesteld worden aan de omgang met elkaar en vinden het belangrijk dit duidelijk aan de kinderen uit te leggen en te laten zien.

Bijvoorbeeld:

- Alsjeblieft en dank je wel zeggen;
- Om hulp vragen als je iets niet zelf kunt;
- Vragen of je mee mag spelen en ook leren zeggen dat je liever alleen speelt;
- Sorry zeggen als je een ander pijn hebt gedaan;
- Boosheid op een andere manier uiten dan slaan, bijten of schreeuwen. Leren zeggen dat je iets niet fijn vindt wat de ander doet;
- Regels respecteren zoals binnen niet rennen, gillen, niet gooien met speelgoed of materiaal;
- Begroeten. Bij binnenkomst zeggen we goedemorgen en bij afscheid zeggen wij elkaar gedag of geven wij elkaar een hand.

Vrijheid in gebondenheid

- Beschrijven van dagritme peuter

Het kind gaat nog helemaal op in de beleving van het moment en kent nog niet de ordenende structuur van de tijd. Daarom is het van belang om het kind enerzijds tegemoet te komen in zijn behoefte om in alle rust tijdens zijn spel de wereld te ontdekken en in zich op te nemen, en anderzijds van buitenaf een duidelijke structuur aan te bieden van ritme en regelmaat. De dag heeft daarom een ritme en ziet er als volgt uit:

- Het kind komt binnen, trekt zijn jas uit en hangt zijn jas op. De kinderen lopen zelf naar binnen. Dit is goed voor het ervaren van de ruimte en eigenwaarde.
- De kinderen kunnen vanaf 8.15u gebracht worden. We beginnen de dag om 8.45u in de kleine kring. We zingen gezamenlijk het welkomstlied. De peuters krijgen uitleg hoe de dag gaat verlopen, welk Montessori Materiaal staat centraal en aan welke creatieve activiteit kan worden deelgenomen.
- Na het kring moment mogen de kinderen zelfstandig aan de slag. De begeleidsters lopen rond en observeren. Ze ondersteunen de peuters waar nodig is. Er is ruimte voor creatieve activiteiten, welke elke dag aangeboden worden. Kinderen kunnen hieraan deelnemen, maar zijn dit niet verplicht.
- Om 10.00u wordt er rustig aan opgeruimd. De begeleidster maakt met een paar peuters het fruit klaar. De peuters mogen zelf het fruit in stukken snijden. De begeleidster dekt samen met de kinderen de tafel. De begeleidster begeleidt de kinderen hierin. Vanaf 10.15u gaan de kinderen tegelijkertijd fruit eten. Na afloop worden de borden en glazen door de kinderen opgeruimd en maken zij zichzelf en hun tafel schoon.
- Tijdens de verschoonronde stimuleren wij de kinderen om zelf hun broek en onderbroek naar beneden te doen, hun luier los te maken en even op het potje of op de wc te gaan zitten. In verband hiermee vragen we de ouders om de kinderen zoveel mogelijk een broekje en hemdje aan te trekken in plaats van een romper.
- De kinderen wachten de verschoonronde in de kring. Ze lezen zelfstandig een boekje. Als iedereen heeft geplast of is verschoond, leest de begeleidster een verhaal voor.
- Naar buiten: kinderen trekken zoveel mogelijk zelf hun jas aan. Wij leren ze om hun jas op de grond te leggen, de armen in de mouwen te steken en dan de jas over hun hoofd te gooien. Zo kunnen ze het al heel vroeg helemaal zelf doen.
- We eindigen de dag in de kring. Vanaf 11.50u kunnen de ouders hun kind weer op komen halen.

- Afspraken en regels op de groepen

Vrijheid houdt op wanneer men een ander of zichzelf belemmerd. Montessori spreekt van 'vrijheid in gebondenheid'. De kinderen leren respect voor zichzelf, de omgeving en de ander te hebben. Daarom proberen wij een kind te leren dat:

- het soms op zijn beurt moet wachten als een ander kind met een werkje bezig is;
- je dingen soms moet delen, bijvoorbeeld speelgoed;
- je kunt vragen of je mee mag spelen en leren zeggen dat je liever alleen speelt;
- het niet fijn is een ander te plagen of pijn te doen;
- je boosheid op een andere manier kan uiten dan bijvoorbeeld slaan;
- je in plaats van gillen en schreeuwen ook met een normale stem kunt praten;
- je niet overal toegang toe hebt;
- je een heleboel dingen ook al zelf kunt doen, bijvoorbeeld opruimen;
- je eerbied moet hebben voor mensen, dieren en dingen in je omgeving
- je na het toiletgebruik, buitenspelen en voor het eten je handen wast;
- je op een hygiënische manier om moet gaan met voeding. Bijvoorbeeld brood dat op de grond is gevallen wordt niet meer op gegeten.

Samenstelling van de groepen

- Specifieke samenstelling van de groepen op de locatie

Op Montessori Kinderopvang Nieuwegein hebben we een Kinderdagverblijf voor kinderen vanaf 3 maanden tot 4 jaar. Met kinderen vanaf 2/2,5 jaar maken we gebruik van de ruimte (BSO) ernaast. De samenwerking tussen de Montessori School (kleutergroep) en de Peuteropvang is groot. Kinderen die binnen de Montessori School naar school gaan, kunnen vanaf 3 jaar en 8 maanden rustig aan wennen in hun nieuwe klas. Eerst met de begeleidster van de Peutergroep erbij en daarna ook af en toe ook alleen als dit mogelijk is op de groep. Op deze manier raakt de peuter gewend aan zijn nieuwe omgeving en is de overgang van Peuteropvang naar school niet zo groot meer.

Ook heeft Montessori Kinderopvang Nieuwegein een BSO-groep voor kinderen van 4-12 jaar. Wanneer de groep groter is dan 20 kinderen spreken we van twee stamgroepen. Stamgroep 'paars' voor kinderen van 4 t/m 7 jaar en stamgroep 'blauw' voor de oudere kinderen van 7+. We proberen zoveel mogelijk dezelfde begeleidster per stamgroep aan te houden.

- Extra dagdelen

Mocht er incidenteel een opvang dag extra nodig zijn, dan kunnen ouders dit melden bij de hoofdbegeleidster. Als de groepsomstandigheden het toelaten wordt het verzoek gehonoreerd. De extra dag wordt in rekening gebracht en wij vragen om een handtekening van de ouder voor akkoord. Als de ouder van tevoren weet dat een kind niet zal komen op een vaste dag dan kunnen ze overleggen of een kind een andere dag kan komen. Dat kan alleen als het vooraf gemeld is en als er op de gewenste dag plaats is op de stamgroep van het kind. Een ruil dag kan plaatsvinden twee weken voor of twee weken na de oorspronkelijke dag.

Als een kind een dag niet komt of een kind is ziek, vragen we aan ouders dit op tijd te melden. Hierdoor kan een ander kind mogelijk gebruik maken van deze dag. Ziekte dagen kunnen niet geruild worden.

- Wennen

Ongeveer 3 weken voordat het kind geplaatst wordt neemt de begeleidster contact op met de ouders voor een afspraak om te komen wennen. Het kind kan op de opvang twee dagen komen van 3,5 uur, op de BSO is dit op verzoek van ouders. In overleg met de ouders bepalen we in hoeverre een ouder aanwezig is bij het wennen. We streven ernaar de kinderen te laten wennen zonder ouders erbij. Zo kunnen wij de kinderen beter leren kennen. Kinderen zijn geneigd naar hun vertrouwenspersoon toe te gaan wanneer ze iets lastig/moeilijk vinden. Dit kan het wennen tegen werken. De ouders worden gevraagd bereikbaar te blijven, zodat we kunnen bellen als er iets is.

De overgang van de ene naar de andere stamgroep gebeurt op de BSO wanneer het kind 7 jaar wordt. De kinderen hoeven niet te wennen aan een nieuwe groep of begeleidster. Tijdens de eetmomenten zitten de kinderen bij hun eigen stamgroep, wanneer het eetmoment klaar is mogen zij gezamenlijk deelnemen aan de activiteiten. Dit betekent dat de kinderen zelf mogen bepalen met wie en op welke groep ze de activiteit houden.

- Stamgroep verlaten

Op het kinderdagverblijf en de buitenschoolse opvang kunnen kinderen de stamgroep verlaten, bijvoorbeeld voor een gezamenlijke activiteit. De maximale omvang van de stamgroep wordt dan tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per begeleidster van kracht, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de groep. Ouders hebben tijdens het intakegesprek aangegeven of hun kind wel of niet het terrein mag verlaten en of dit met een bus mag gebeuren of niet.

Het kan gebeuren dat de kinderen de stamgroep moeten verlaten door een calamiteit bijvoorbeeld door ziekte van een begeleidster, weersomstandigheden, ongeval etc. Hierbij kan het voorkomen dat kinderen worden samengevoegd. Hiervoor vragen we ouders om een formulier te tekenen, het betreft hierbij het formulier voor goedkeuring tweede stamgroep. We laten deze dan door ouders tekenen, zodat ze hiermee akkoord gaan met de tijdelijke plaatsing op een andere stamgroep. We proberen uiteraard zoveel mogelijk situaties te creëren, waarin de eigen begeleidster mee gaat naar een andere groep.

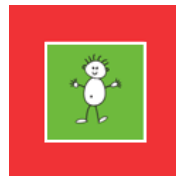
Naast de calamiteiten wordt de stamgroep ook weleens verlaten tijdens activiteiten. Activiteiten waarbij tijdelijk de stamgroep verlaten wordt zijn in de hele dagopvang onder meer:

- knutselactiviteiten met gedeelte van de groep
- Buiten spelen
- Sport en spel
- Voorlezen
- Wennen op school

- 3 uurregeling

Bij minimaal tien uur aaneengesloten opvang kan worden afgeweken van de BKR gedurende maximaal drie uur per dag. Die uren hoeven niet aaneengesloten te zijn. Er kunnen tijdens die uren minder pedagogisch medewerkers worden ingezet.

De begeleidsters beginnen om 7.00/7.30 uur met werken. Iedere dag zijn minimaal twee begeleidsters die starten om 7.00/7.30 op het KDV en een om 7.30 uur op de VSO groep. Om 8.00 uur komt er op het kinderdagverblijf een tweede begeleidster bij, zodat we niet afwijken van het BKR. Op de peutergroep starten de meeste kinderen om 8.30 uur, dus komt er vanaf 8.30 uur een tweede begeleidster bij. De begeleidsters hebben 0,5/1 uur pauze op een dag, afhankelijk van hun dienst (max. 9 uur).

Op maandag, dinsdag en donderdag worden de pauzes overgenomen door een andere collega die later op de BSO werkt. Op woensdag en vrijdag worden de meeste kinderen vroeg opgehaald op de peutergroep (12.00 uur). De begeleidster die op de peutergroep werkt kan een uur pauze overnemen van diegene op het kinderdagverblijf en kan daarna naar huis.

Aan het einde van de dag kan het wel voorkomen dat wij afwijken van het BKR. Dit is dan maximaal 1 uur. Een overzicht van eventuele afwijkingen van het BKR:

- 12.30 tot 13.30 uur (als er veel kinderen slapen)
- 13.30 tot 14.30 uur (als er veel kinderen slapen)
- 17.30 tot 18.30 uur

In de vakanties zijn wij ook hele dagen geopend van 7.30 tot 18.30 uur. De begeleidsters starten altijd gezamenlijk om 7.30 uur. Eén begeleidster voor de BSO en één voor het kinderdagverblijf. In de ochtend, tijdens pauzes en aan het einde van de dag wordt er dan maximaal 3 uur afgeweken:

- 7.30 tot 8.30 uur
- 13.00 tot 14.00 uur
- 17.30 tot 18.30 uur

Tijdens de drie-urenregeling moet er een andere volwassene aanwezig zijn in het pand of in de omgeving wanneer een leidster alleen op de groep staat. De pauzes worden gehouden in de school en er zijn tijdens schoolweken altijd leerkrachten aanwezig. Wanneer een leidster de hele dag alleen op de vestiging staat moet er een achterwacht 'geregeld zijn'. Deze hoeft dus niet in het pand aanwezig te zijn.

Vaste gezichten op de babygroep

Op het kinderdagverblijf werken wij met twee vaste gezichten. Iedere dag van de week is minimaal één van deze vaste gezichten aanwezig op de groep.

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Miranda	Mandy	Mandy	Mandy	Miranda

Vorbereide omgeving

- Locatie specifieke uitleg
 - o Materiaalkeuze
Bij het kiezen van materiaal kiezen we vaak voor houten en natuurlijke materialen. De hoofdbegeleidster en de begeleidsters maken gedurende het jaar hun eigen werkjes. Hierbij maken ze zoveel mogelijk van natuurlijke materialen. Bij de materiaalkeuze wordt altijd bekeken, wat wil ik bereiken?
Elke maand staat een ander Montessori materiaal centraal. Aan de hand van het thema en het materiaal worden werkjes bedacht en uitgevoerd.
 - o Aanwezige aspecten
- Open en sluiten van:
 - Ritssluitingen;
 - Knopen;
 - Drukknopen;
 - Gespen;
 - Strikken;

- Cilinderblokken:
 - Blok A;
 - Blok B;
 - Blok C;
 - Blok D;
- Gekleurde cilinders:
 - Gele serie;
 - Rode serie;
 - Groene serie;
 - Blauwe serie;
- Roze Toren;
- Bruine trap;
- Geheimzinnig tasje met inhoud;
- Sorteerkjes;
- Geometrische lichamen;
- Kastje met geometrische figuren;
- Kleurspoelen:
 - Drie-parendoos;
 - Elf-parendoos;

- Tuin

Wij hebben aangrenzend aan onze KDV en BSO ruimte een tuin die is ingericht voor kinderen tot en met 4 jaar. Ingericht met een glijbaan, zandbak, evenwichtsbalk en moestuin.

De BSO maakt (minimaal) gebruik van de tuin. Ze spelen meer op het schoolplein en het grasveld/voetbalkooi. De toestellen op het schoolplein worden jaarlijks door school gecontroleerd en wanneer nodig vervangen. In 2019 wordt het schoolplein vernieuwd.

De begeleidster

- Aantal begeleidsters in het team

Het team van Montessori Kinderopvang Nieuwegein bestaat uit 5 begeleidsters. Er is daarvan een hoofdbegeleidster (locatiehoofd). Alle pedagogisch medewerksters werken op beide groepen. Alle kinderen op de locatie kennen alle begeleidsters. Elke begeleidster is ook een mentor van een kind. Elk kind heeft een vaste mentor.

- % interne en extern opgeleide, incl. gewenst percentage voor 2018/2019/2020

Percentage nu	Percentage 2018	Percentage 2019	Percentage 2020
Intern: 25%	Intern: 100%	Intern: 100%	Intern: 100%
Extern: 25%	Extern: 50%	Extern: 75%	Extern: 100%

- Opleidingseisen en specifieke informatieopleidingen team

Alle begeleid(st)ers beschikken over het juiste diploma waarmee gewerkt mag worden in de kinderopvang. Zie cao-kinderopvang.

- Speerpunten op het gebied van ontwikkeling voor locatie

Een speerpunt waar het komende jaar aan gewerkt gaat worden is de groei van het kinderdagverblijf. Doordat wij kunnen groeien, zullen wij uitbreiding gaan aanvragen van kindplaatsen.

Het kinderdagverblijf wordt dan een groep van kinderen vanaf 3 maanden tot 2,5 jaar. De peutergroep (nog te realiseren) zal gevestigd worden naast het lokaal van de kleuterklas.

Daar hoort ook bij dat we begeleidsters gaan binden aan onze locatie, door uitbreiding te vergeven van vaste uren.

Ook gaan we op zoek naar uitbreiding van ons team met een of meerdere collega's. Er zullen vacatures uitgezet gaan worden en we zullen de PR upgraden, waardoor we wellicht meer mensen kunnen aantrekken.

Meer investeren in het creëren van een invalpoule, de inzetbaarheid van de medewerkers in de invalpoule, waarin dezelfde gezichten steeds op de groep zijn.

In 2019 willen wij PM-ers ook de mogelijkheid bieden om een cursus of opleiding te gaan doen (o.a. babytraining)

- Frequentie functionerings- en beoordelingsgesprekken

Eén keer per jaar worden er functioneringsgesprekken gehouden. Hierin wordt het handelen van de begeleidsters besproken, de doelen waar het komende jaar aan gewerkt gaat worden. Tussentijds worden er groepsoverleggen gepland, waarin het handelen van de begeleidsters regelmatig in terugkeren.

- Frequentie en vorm coaching/ondersteuning

Eens per maand vindt er een teamoverleg plaats. Tijdens het teamoverleg wordt aandacht besteedt aan de Montessori Visie. Dit wil zeggen dat we een onderwerp uitsplitsen om ervoor te zorgen dat de begeleidsters voldoende informatie krijgen over de Montessori Visie. Zo zullen er onder andere werkjes gemaakt worden, een werkje uitgelegd worden aan een andere begeleidster en bespreken we de knelpunten. Wanneer er meer coaching of ondersteuning nodig is komt de hoofdbegeleidster op de groep om hierin te ondersteunen. Het kan ook zijn dat er een apart gesprek met een begeleidster komt om te bespreken waar de knelpunten zitten en wat de begeleidsters nodig heeft. Hieruit wordt dan een plan gemaakt dit plan wordt regelmatig geëvalueerd.

Per 1/1/2019 werken we met een Pedagogisch Beleidsmedewerker en coach. Hiervoor verwijs ik u naar het desbetreffende beleid Pedagogisch Beleidsmedewerker.

- Inwerkprocedure

Wanneer een begeleidster begint met werken wordt zij ingewerkt op de groep. De hoofdbegeleidster neemt zoveel als mogelijk de inwerkprocedure voor haar rekening, maar koppelt ook een vaste medewerker op de groep aan deze nieuwe begeleidster. Zij maakt de begeleidster wegwijs in het werken op de groep, de omgang met de kinderen en onder andere de Montessori Visie als deze nog niet geheel eigen is. De hoofdbegeleidster is verantwoordelijk voor de inwerking van de protocollen en introduceert het beleidsplan/werkplan van de locatie. Deze leest de begeleidster door voordat zij start met werken op de groep. Vragen kan zij stellen bij de hoofdbegeleidster. De inwerkprocedure duurt gemiddeld een maand. Tijdens de inwerkprocedure heeft de hoofdbegeleidster regelmatig een kort gesprek om te vragen hoe het gaat en vragen te beantwoorden.

- Diensten/werktijden

Peutergroep				
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
8.15-11.45	8.15-11.45	8.15-12.00	8.15-11.45	8.15-11.45
Verlengde Peutergroep				
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
8.15-14.15	8.15-14.15	8.15-14.15	8.15-14.15	8.15-14.15

Kinderdagverblijf				
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
7.00-17.00				
7.30 - 17.30				
8.30 - 18.30				
8.00 - 18.00				
8.00 - 13.00				
7.30 - 13.00				
13.00 - 18.30				

BSO				
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
14.30-18.30	14.30-18.30	12.15-18.30	14.30-18.30	12.00-18.30

Wij halen ook kinderen van andere basisscholen op, dan is de dienst afwijkend van bovenstaande tijden. Deze worden ook gecommuniceerd via het rooster aan de pedagogisch medewerkers.

Observatie en registratie

- Specifieke toelichting op observatie en 10 minuten gesprek

Wil de begeleidster een kind de juiste hulp kunnen geven in zijn ontwikkeling, dan is goed (kunnen) observeren een noodzakelijke voorwaarde. Om een spontane ontwikkeling te kunnen observeren, moet een kind een aantal vrijheden hebben, waaronder de vrijheid van beweging en van (werk)keuze. Montessori vindt het belangrijk dat de observatie gericht wordt op de gewone, veel voorkomende handelingen. Door uitsluitend opvallend of uitzonderlijk gedrag te observeren, ziet men nooit het gewone ontwikkelingsverloop. Het zich eenzijdig richten op het afwijkende vormt volgens Montessori zelfs een belemmering voor het zien van het normale. In de tweede plaats vindt Montessori dat de begeleidster vooral moet letten op de wijze waarop het kind zich aanpast aan de omgeving. Bij het observeren van het gedrag moet de begeleidster vooral op de bewegingen van de kinderen letten; kinderen die nog niet tot zelfdiscipline zijn gekomen, worden in hun gedrag gekenmerkt door ongeordende bewegingen, neiging tot nadoen en het niet kunnen richten van de aandacht op werkelijk aanwezige dingen. Concentratie momenten bij kinderen zijn volgens Montessori goede momenten om te observeren. Vooral omdat de begeleidster ze moet herkennen, daar de kinderen die geconcentreerd bezig zijn, zo min mogelijk moeten worden gestoord.

De observaties gaan aan de hand van vastgestelde observatieformulieren. Deze worden een keer per jaar ingevuld door de mentor van het kind (zie mentorschap hieronder). De begeleidster geeft aan hoe de ontwikkeling verloopt. Een keer per jaar wordt er in mei een 10 minuten gesprek aangeboden. Tijdens het 10 minuten gesprek wordt de ontwikkeling van het kind door de mentor van het kind besproken aan de hand van de observatieformulieren. Er is gelegenheid om te horen hoe het op de kinderopvang met het kind gaat, maar ook is er gelegenheid om vanuit thuis te praten over het kind.

Begeleidsters brengen veel tijd door met de kinderen en vanuit de Montessori visie hebben zij een terughoudende en observerende houding. Het zou kunnen dat een begeleider bijzonderheden signaleert in de ontwikkeling of het gedrag van een kind. Wanneer dit het geval is wordt dit concreet en bewust geobserveerd en besproken met de hoofdbegeleidster. Eventueel kan ervoor gekozen worden om het desbetreffende kind te bespreken tijdens het groepsoverleg, waar de hoofdbegeleidster bij aanwezig is. Na overleg met de hoofdbegeleidster en binnen de groep, komt in een verslag te staan waar de bijzonderheden in de ontwikkeling zijn ontdekt. Gezamenlijk maakt het team afspraken en worden concrete stappen ondernomen. (informatie inwinnen, gesprek met ouders, tips geven, instanties aanbevelen en evt. doorverwijzen). De hoofdbegeleidster kan altijd contact opnemen met het CJG of de jeugdverpleegkundige voor informatie of eventuele doorverwijzing.

Bijzonderheden kunnen besproken worden met ouders bij de mondelinge overdracht. Bijzonderheden worden direct kenbaar gemaakt, er wordt niet gewacht tot het 10 minuten gesprek

- Mentorschap kinderen

De kinderen zijn verdeeld onder de begeleiders, het zogenaamde mentorschap. Voor het kinderdagverblijf (kinderen vanaf 3 maanden tot en met 4 jaar) zijn hieraan de observatie formulieren gekoppeld die 1 keer per jaar wordt ingevuld rond hun verjaardag. Tussendoor wordt er geobserveerd en heeft de mentor voor elk kind een notitieboekje waarin de ontwikkeling wordt bijgehouden. Voor de begeleiders steeds weer een uitdaging, het is erg leuk om bewust bezig te zijn met de ontwikkeling van een kind. Verbazend iedere keer weer om te zien hoe kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd toch kunnen verschillen in ontwikkeling en karakter. Na een tijdje zien we de groei van de kinderen, niet alleen leuk voor ouders om te zien, ook de begeleiders lezen graag eens terug. Eens per jaar is er de gelegenheid voor een 10 minuten gesprek met de ouders zodat er een mogelijkheid is om wat dieper van beide kanten op de ontwikkeling van het kind in te gaan.

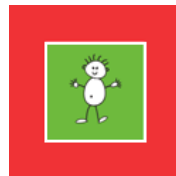
De BSO begeleiders observeren de BSO kinderen, schrijven bijzonderheden in een map, maar volgen de kinderen niet volgens een bepaald observatie formulier. Zowel ouders als mentoren kunnen een gesprek aanvragen om de ontwikkeling te bespreken.

De begeleider dient van zijn/haar mentorkinderen een portfolio bij te houden. Het portfolio is een map waarin de observatieformulieren, werkjes, foto's en/of leuke uitspraken worden samengevoegd. Het portfolio is voor ouders elk gewenst moment in te kijken. Zo kunnen zij zien of zijn/haar kind al geobserveerd is of wat voor een werkjes er gemaakt zijn. Mochten ouders er vragen over hebben kunnen zij die stellen aan de mentor van hun kind. Voor ouders is inzichtelijk wie de mentor van zijn/haar kind is door een overzicht op de groep. Ook wordt het aan de ouders mondeling gecommuniceerd wie de mentor is. Op de BSO wordt ook aan de kinderen vertelt wie de mentor is aan het kind zelf.

Mocht er een mentor niet meer werken voor MKO Nieuwegein, dan zal het mentorkind overgedragen worden aan een andere PM-er.

- Overdracht naar school

Vanuit de kinderopvang is er een overdrachtsformulier dat ingevuld wordt voor de nieuwe school. Dit gebeurt doorgaans 3 maanden van tevoren. Dit formulier wordt besproken met de ouders. Wanneer ouders toestemming geven om deze informatie te delen met school vindt er een warme overdracht plaats. Dit houdt in dat de mentor van het kind contract legt met de nieuwe school. Er vindt een gesprek plaats vinden met de leerkracht. Hierin wordt besproken hoe de ontwikkeling van het kind is verlopen en de ontwikkelingslijnen worden overhandigd aan school.

Wanneer er kinderen van de kinderopvang naar de BSO komen, is niet altijd een warme overdracht noodzakelijk, omdat alle pedagogisch medewerkers op beide groepen werken. De ontwikkelingslijnen worden besproken en de kind gegevens worden uitgewisseld. Er wordt door de mentor van het kind contact opgenomen met de ouders om een intakegesprek en wendagen af te spreken voor de BSO.

Praktische zaken

- Slapen

Binnen onze kinderopvang zijn er twee slaapkamers. Beide slaapkamers hebben twee dubbel-bedden, in totaal zijn dit 8 slaapplekken. Wij hebben een protocol veilig slapen waar alle begeleidsters van op de hoogte zijn. Alleen kinderen waarvan de ouders een toestemmingsformulier hebben getekend mogen buiten slapen. Ook bij speciale verzoeken van ouders zoals het slapen met een knuffel, het slapen op de buik of het ingebakerd slapen vragen wij ouders om een toestemmingsformulier te tekenen. Deze formulieren zit bij hun kindgegevens in de map.

- Verjaardagen

We besteden aandacht aan de verjaardagen van de kinderen, zowel op het kinderdagverblijf als op de BSO. We vinden het belangrijk om hierbij stil te staan. We zorgen voor een versiert lokaal, op het kinderdagverblijf krijgt de jarige job een muts en er zal een cadeau zijn. De kinderen mogen deze dag ook uitdelen. We vinden gezonde voeding belangrijk en proberen dit ook door te voeren in de traktaties. We vragen aan ouders of ze eraan willen denken dat de traktaties gezond zijn. Als ouders er toch voor kiezen om iets ongezonds uit te delen met veel zoetheid, zullen we de traktaties meegeven naar huis. Ouders kunnen dan zelf de keuze maken of ze de traktatie geven of niet.

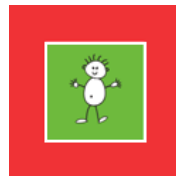
Voor kinderen die allergisch zijn voor bepaalde ingrediënten/producten vragen we aan ouders een trommel samen te stellen met traktaties die wij kunnen geven in het geval de traktatie van de jarige een van de ingrediënten/producten bevat.

- Afscheid

Als een kind 4 jaar wordt, mag het naar de basisschool. De meeste kinderen gaan naar de Vleugel, waar wij in pandig zitten.

Het overvliegen naar de basisschool De Vleugel gaat met een ritueel. Dat betekent wel afscheid bij ons KDV/Peutergroep. Maar gelukkig zien we ze vaak terug op de BSO! Hoe gaat het overvliegen in zijn werk? En hoe vieren we het verjaardagsfeest?

We overleggen met de ouder(s) over de dag van het overvliegen. Na het overvliegen blijft het kind in de klas en mag het om 14:30 (ma-di-do) / 12:15 (woe) / 12:00 (vrij) opgehaald worden op het schoolplein bij de juf! (Als deze dag van overvliegen nog binnen het contract valt, mogen ze die middag ook naar de BSO komen als ouders nog opvang nodig hebben. Dit geldt voor KDV contracten tot half 7) Een dag voor het overvliegen wordt de groep versierd, er wordt gezorgd dat er een muts is (met handjes en een 4 erop) en een zetten we de taart en een cadeau klaar. Het kind "vliegt over" op de laatste middag dat hij/zij op de kinderopvang is zodat het duidelijk is dat hij/zij daarna ook echt naar school gaat. Rond 9:30 gaan we fruit eten. Na het fruit eten vieren we de verjaardag met liedjes, kaarsjes uitblazen, het kind mag trakteren en krijgt van ons een cadeau. Rond 13 uur gaan we met de kinderen die wakker zijn aan tafel (bij een korte dag doen we dit direct na het feestje en mag het kind de rest van de ochtend in de klas zijn). We gaan praten over dat het kind naar school gaat, dat het kind nu 4 jaar geworden is en niet meer bij ons komt spelen. We lezen het boekje "en nu naar de basisschool!" voor. Daarna zingen we het liedje: "Zeg maar dag met je handje". De kinderen van de klas waar het kind naar toe gaat (als hij/zij bij ons naar school gaat) staan om 13.30 uur klaar in een grote haag.

Het kind loopt door de haag heen, is nog een uurtje in de klas en wordt dan buiten op het plein vanuit school opgehaald. Zo is het gelijk duidelijk voor het kind, ouders, juf en voor ons natuurlijk ook, dat het kind nu niet meer bij ons komt spelen.

Ook bij de BSO schenken we aandacht aan het afscheid van een kind. We maken met de kinderen een grote gezamenlijke tekening, we schrijven een kaart of vieren een afscheidsfeestje. Wanneer kinderen dit willen mogen ze trakteren. Als afsluiter zingen we het lied 'zeg maar dag met je handje', we zwaaien als het ware de kinderen uit.

- Feestdagen

Wij zijn gesloten tijdens nationale feestdagen en jaarlijks op drie nader te bepalen dagen. Alle sluitingsdagen worden aan het eind voorafgaand aan het nieuwe kalenderjaar bekend gemaakt via de nieuwsbrief en zal regelmatig in de nieuwsbrief staan. Van deze dagen zal aan het begin van het jaar ook een lijstje worden opgehangen op het prikbord in de gang.

We besteden op de Peutergroep en de BSO aandacht aan bepaalde feestelijke momenten, Pasen, Pinksteren, Koningsspelen, Sinterklaas en Kerst.

- Uitstapjes

Binnen onze kinderopvang worden geregeld uitstapjes georganiseerd. We gaan met het openbaar vervoer, lopend, zelfstandig op de fiets (7+), met de kinderwagens (kinderdagverblijf) of we maken gebruik van een bus van Montessori Kinderopvang. Tijdens een intakegesprek met ouders wordt gevraagd om toestemming om kinderen mee te nemen op uitstapje.

- Thema's

Wij werken met thema's, thema's die aansluiten bij de thema's van de school en de belevingswereld van het kind. We vinden het belangrijk dat de thema's aansluiten met school om zo de samenwerking te versterken. Voor het kinderdagverblijf maken naast de thema's van school ook gebruik van de jaargetijden. De thema's voor de BSO worden uitgewerkt per week. Belangrijk is dat er tijdens de uitwerking van een thema altijd aandacht besteed wordt aan verschillende onderdelen; natuur en milieu; theater, dans, creatief; koken; huis en tuin; sport en spel. De activiteiten worden zowel intern als extern aangeboden.

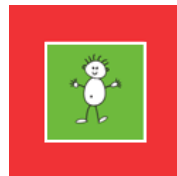
- Kleding

Wij vragen ouders voor een setje reservekleding te zorgen. Dan kunnen wij het kind schone kleding aantrekken als dit nodig is. Wij zijn niet aansprakelijk voor beschadigingen aan of het zoekraken van kledingstukken. Ook is het belangrijk dat ouders alle kledingstukken van een naam voorzien, zodat wij altijd weten van wie een kledingstuk is. De reservekleding kunnen in de tas blijven liggen.

- Veiligheid en hygiëne

Elke begeleidster is op de hoogte van de inhoud van het handboek veiligheid en hygiëne van de GGD, heeft kennis van de inhoud van de EHBO-trommel en is op de hoogte van het calamiteiten en brandplan. Ook zijn alle begeleidsters met een geldig BHV - diploma en/of kinder EHBO-diploma. Elk jaar wordt er een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid opgesteld. De laatste versie staat voor ouders ter inzage op de groepen.

- Eten en drinken

We gaan gezamenlijk met de peuters aan tafel. Kinderen die dat kunnen helpen mee de tafel te dekken, het fruit te snijden en zelf drinken in te schenken. Na het eten zorgen zij er zelf voor dat hun spullen opgeruimd worden. De kinderen zitten aan een tafel die geschikt is voor hen. Wij maken gebruik van servies dat bestaat uit porselein en we drinken uit een glas. De kinderen eten van porseleinen borden/schalen. Als we buiten gaan picknicken, nemen we plastic bekertjes (ikea) mee. Kinderen leren door morsen en breken oorzaak en gevolg van hun gedrag kennen en verantwoordelijkheid te dragen voor hun handelen.

Voor de kinderen van de BSO geldt dat zij zelf de tafel dekken. Zij zorgen ervoor dat er brood, crackers, fruit en beleg op tafel staat. De kinderen kunnen ook zelf sap maken. Door middel van een streep op de kan kunnen zij zien hoeveel siroop erin moet en de rest vullen zij bij met water. Na afloop wassen en drogen de kinderen hun bord, beker en bestek af.

Speciale dieetwensen, allergieën en andere bijzonderheden worden opgeschreven op het kindkaart van het kind. Deze kaarten zitten in een map die op de groep staat, zodat de begeleidsters dit gemakkelijk kunnen zien. Wij zorgen voor het eten en drinken. Ouders hoeven geen eten en drinken mee te nemen. Wij hebben fruit, brood, beleg, tussendoortjes en verschillende soorten drinken. Als ouders iets anders willen dan wij aanbieden wordt er gevraagd dit zelf te verzorgen. Ons beleg is beperkt en hierbij houden we rekening met de hoeveelheid suikers. Zo hebben wij geen hagelslag, chocoladepasta en daarmee overeenkomend zoet beleg.